

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky

**PRÁCE SPECIÁLNÍHO PEDAGOGA
NA BOARDING SCHOOL**

**WORK OF A SPECIAL EDUCATION TEACHER
AT A BOARDING SCHOOL**

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Lea Květoňová, Ph. D.

Autor bakalářské práce: Kristýna Kvídová

Studijní obor: Speciální pedagogika

Forma studia: kombinovaná

Bakalářská práce dokončena: březen 2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

Prohlašuji, že odevzdaná elektronická verze bakalářské práce je identická s její tištěnou podobou.

V Praze dne: .....

Podpis: .....

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce doc. PhDr. Lee Květoňové, Ph.D. za cenné rady, metodické vedení práce, připomínky při vypracování a veškerý čas, který mi věnovala.

Resumé

Bakalářská práce pojednává o tématu boarding school a práci speciálního pedagoga na takovéto škole. Teoretická část je věnována speciálně pedagogické podpoře studentů, historii, tradici a vzniku boarding school v České republice. Hlavní část je zaměřena na první internátní gymnázium v České republice - Open Gate. Pozornost je věnována práci speciálního pedagoga na této škole, kde je jeho činnost nezbytná, stejně jako na kolejích školy, které jsou důležitou součástí Open Gate. Speciální pedagog pomáhá nejen studentům se speciálními vzdělávacími potřebami, ale i všem ostatním bez rozdílu sociálního zázemí rodiny, ze které studenti pocházejí, úzce spolupracuje s učiteli, výchovným poradcem a vychovateli na kolejích. V praktické části bakalářské práce jsou zpracované konkrétní kasuistické příběhy dvou studentů Open Gate. Posouzením jejich studijních úspěchů je vyvozen závěr, že speciálně pedagogická podpora je nezbytná nejen ve škole, ale i na kolejích.

Resume

This work deals with boarding schools and the work of a special education teacher at one of these boarding schools. The theoretical part is dedicated to special education support of students, the history, tradition and establishment of boarding schools in the Czech Republic. The main part focuses on the first boarding school in the Czech Republic - Open Gate. I will concentrate on the work of the special education teacher at this school, where his work is necessary as well the school's dormitory, which is an important part of Open Gate. The special education teacher does not only help students with special needs, but works with all students regardless of their background and cooperates with teachers and other school employees. In the practical part of this work I have prepared specific stories of two students of Open Gate. By evaluating their study results I have come to the conclusion that special education support is essential not only at the school but in the dormitory as well.

Obsah

Úvod	- 6 -
1 Speciálně pedagogická podpora žáků	- 8 -
1.1 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP)	- 9 -
1.2 Individuálně vzdělávací plán pro žáky se SVP	- 15 -
2 Boarding school – alternativa vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	- 17 -
2.1 Vymezení pojmu	- 17 -
2.2 Vznik a historie boarding schools	- 17 -
2.3 Tradice boarding schools v České republice	- 18 -
2.4 Vliv školního prostředí, především boarding schools na vývoj dítěte	- 18 -
3 Open Gate	- 21 -
3.1 Vznik	- 21 -
3.2 Východiska vzdělávání a profil studenta	- 22 -
3.3 Organizační struktura	- 23 -
3.4 Způsob vzdělávání na OG	- 23 -
4 Speciálně pedagogická podpora na Open Gate	- 26 -
4.1 Podpora speciálního pedagoga na kolejích	- 28 -
4.2 Podpora speciálního pedagoga ve škole	- 30 -
4.3 Poradenská služba ve škole a na kolejích	- 30 -
4.4 Realizace speciálně pedagogické podpory během odpoledne	- 32 -
4.6 Práce s nadanými a mimořádně nadanými žáky	- 34 -
5 Kasuistiky studentů	- 36 -
5.1 Jirka	- 36 -
5.1.1 Závěr Jirkovy kasuistiky	- 46 -
5.2 Kamila	- 47 -
5.2.1 Závěr Kamiliny kasuistiky	- 52 -
Závěr	- 54 -
Seznam zkratk	- 56 -
Seznam použité literatury	- 57 -
Seznam příloh	- 60 -

Úvod

České školství se v současné době věnuje více pozornosti žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Psychologicko-pedagogické poradny často diagnostikují u dětí jakéhokoliv věku například ADHD, dyslexii, dysgrafii, ale i mimořádné nadání, čímž se naše školy plní těmito žáky. Zatímco v minulosti byly děti, ale především rodiče těchto dětí bezradní, žáci byli umisťováni do „zvláštních“ škol, kde jejich intelekt a nadání nebyl téměř rozvíjen, a nadaní studenti v běžných třídách spíše strádali, učitelé ani nikdo jiný na ně nebrali žádný ohled, současná společnost se jim však snaží pomoci, protože i žáci se SVP mají právo na kvalitní vzdělání stejně jako jakýkoliv jiný student a za své znevýhodnění v žádném případě nemůžou být diskriminováni. Speciálně pedagogická podpora žáků se tak ve všech typech škol, na všech stupních vzdělávání stala nezbytnou součástí. Speciální pedagogové rozšiřují řady oborových učitelů a snaží se pomoci především studentům, kteří mají se vzděláváním obtíže, a to ať už kvůli specifickým poruchám učení, specifickým poruchám chování či kvůli slabému sociálnímu zázemí rodiny.

Málokdo si uvědomuje, že právě sociální zázemí rodiny také ve velké míře ovlivňuje vzdělávání dětí. Děti ze sociálně slabého prostředí, čímž můžeme chápat například děti z dětských domovů, z pěstounských rodin i děti z rodiny, kde plat rodičů nebo rodiče sotva dosahuje na hranici životního minima, často nemají dostatečně podnětné prostředí pro rozvoj svého nadání a intelektu. Z tohoto důvodu bylo v České republice před šesti lety podle britského vzoru zřízeno první soukromé osmileté gymnázium kolejního typu, tzv. boarding school, pro nadané děti ze sociálně znevýhodněného prostředí. Škola nese název Open Gate boarding school. Zřizovatelé Open Gate měli v úmyslu podpořit tyto děti a umožnit jim kvalitní středoškolské vzdělání, potažmo vysokoškolské. Nejen že díky finanční podpoře Nadace Educa byl zřízen moderní školní areál, třídy jsou vybaveny nejkvalitnějšími učebními pomůckami, jsou zajištěni kvalitní čeští i zahraniční pedagogové, absolventi OG jsou nadací podporováni i dále na vysokoškolských studiích v Česku i v zahraničí, ale navíc škola umožňuje integraci dětí s různými speciálními vzdělávacími potřebami mezi děti, které žádnou podporu, ani finanční ani speciálně pedagogickou nepotřebují. Na OG totiž studují a bydlí i takoví studenti. Z tohoto ohledu zde nejsou mezi jednotlivými žáky dělány žádné rozdíly a žáci si vzájemně pomáhají.

Jelikož historie boarding school není v České republice nijak dlouhá, nelze

čerpat z žádných dokumentů, zda je takovýto typ školy lepší, nebo horší pro vzdělávání dětí. Jsem si jistá, že studium na kolejní škole s sebou nese jisté výhody, ale i nevýhody. Je třeba, aby si žáci, rodiče, učitelé i další osoby ještě zvykali na možnost vzdělávání se na boarding school a na způsob, jakým zde děti studují a žijí. Ve své bakalářské práci se budu věnovat právě tématu boarding school a práci speciálního pedagoga na takovéto škole, který je i pro tento typ školy nutnou součástí.

Nejdříve zmíním, jaké speciálně vzdělávací potřeby žáci mohou mít a jak s nimi speciální pedagog pracuje. Dále popíši, co boarding school je, její vznik, historii a tradice v České republice i ve světě. Zmíním především přednosti tohoto typu škol. V hlavní části budu informovat o prvním internátním gymnáziu v České republice - Open Gate - a zaměřím se na práci speciálního pedagoga na této škole, kde je jeho činnost nezbytná stejně jako na kolejích školy, které jsou důležitou součástí Open Gate. V praktické části bakalářské práce se budu věnovat dvěma konkrétním kasuistickým příběhům, v nichž porovnáím studijní úspěchy/neúspěchy studentů před a po podpoře speciálního pedagoga.

Cílem předkládané bakalářské práce bude posoudit možnosti speciálně pedagogického působení vzdělávání žáků na boarding school. Úkolem bude potvrdit, či vyvrátit nezbytnost přítomnosti a působení speciálního pedagoga nejen ve škole, ale především na kolejích, kde studenti po celý týden žijí. To budu dokazovat na kasuistice dvou studentů, která bude kromě jejich osobní, rodinné, zdravotní a školní anamnézy popisovat také jejich úspěchy, případně neúspěchy ve studiu po speciálně pedagogické podpoře, jíž se jim na Open Gate pravidelně dostává, nebo během předešlého studia dostávalo. Touto prací bych ráda přispěla k získání jasného stanoviska k nezbytnosti speciálně pedagogické péče na kolejním typu škol.

Jednotlivé informace pro zpracování této bakalářské práce budu získávat analýzou odborné literatury a vnitřních materiálů, které má pro svoje potřeby k dispozici Open Gate. Hlavními metodami pro vypracování kasuistik bude pozorování studentů a rozhovor s nimi, jejich spolužáky, učiteli, speciálními pedagogy a vychovateli.

Ještě podotýkám, že jména studentů, jejichž kasuistiky budou součástí mé práce, vzhledem k ochraně jejich osobních dat změníím.

1 Speciálně pedagogická podpora žáků

Speciálně pedagogická podpora žáků ve všech typech škol je nezbytnou součástí českého školství. Jejím cílem je, aby žádný člověk nebyl ve vzdělávání a později ve společnosti znevýhodněn, tedy diskriminován, aby byl každý chápán ve své svébytnosti, jedinečnosti. Člověku, který se nějakým způsobem odlišuje od normy definované průměrem, se snaží speciální pedagogové pomoci, aby svou odlišnost snížil na minimum nebo se s ní dokázal vyrovnat, a byl tedy neodlišující se součástí společnosti. Speciální pedagog umožňuje *vzdělávání jedince, který z důvodu znevýhodnění vyžaduje zvláštní, tedy speciální přístup při vzdělávání a speciální podporu při společenském a pracovním uplatnění* (Pipeková, J. 2010, str. 109).

Hlavním cílem tedy je začlenění znevýhodněné osoby do společnosti. Hovoří se o tzv. integraci a inkluzi. O integraci/inkluzi ve vzdělávání rozhoduje diagnostika pedagogicko-psychologické poradny. Integrace (ve smyslu školního prostředí) je začlenění dítěte s určitým handicapem do běžné třídy (*individuální integrace*), případně zařazení skupiny dětí se stejným druhem postižení do specializované třídy při běžné (*skupinová integrace*). *Inkluze se dá chápat jako stav, kdy se člověk s postižením rodí do společnosti, která akceptuje jeho odlišnost a odlišnost každého svého člena, kdy je tedy normální být jiný; takové dítě se rodí do společnosti, která se nad jeho stavem vůbec nepozastavuje* (Bazalová, B. 2006, s. 7).

V současné době se pro osoby, které potřebují speciální pomoc, užívají tyto termíny: jedinec s postižením, znevýhodněný, v období školního vzdělávání se setkáme s pojmem dítě/žák se speciálními vzdělávacími potřebami (special educational needs, sonderpädagogischer Förderbedarf). Ve školském zákoně (č. 561/2004 Sb.) je pojem dítě/žák se speciálními vzdělávacími potřebami definován jako dítě/žák se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním, sociálním znevýhodněním a dítě/žák nadaný a mimořádně nadaný.

Vzdělávání v České republice legislativně upravuje zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném vzdělání (školský zákon). Na tento zákon navazuje vyhláška č. 72/2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních a vyhláška 73/2005 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a studentů mimořádně nadaných. V ní se např. dozvíme, že speciální vzdělávání se poskytuje žákům, u kterých byly speciální vzdělávací potřeby zjištěny na základě speciálně pedagogického, popřípadě

psychologického vyšetření školským poradenským zařízením a jejich rozsah a závažnost je důvodem k zařazení do režimu speciálního vzdělávání. Všechny tyto legislativními dokumenty se při práci řídí speciální pedagog.

1.1 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP)

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je právě úkolem především speciálního pedagoga. Speciální pedagog v ČR musí splňovat kvalifikační standardy, které jsou obsaženy v zákoně č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Stejně jako u ostatních pedagogických pracovníků se především jedná o plnou způsobilost k právním úkonům a o požadavek na konkrétní vzdělání. Speciální pedagog by měl mít odbornou kvalifikaci získanou v magisterském studiu zaměřeném na speciální pedagogiku. Dále musí být bezúhonný a zdravotně způsobilý, musí prokázat znalost českého jazyka (není-li zákonem stanoveno jinak). Jako ostatní školní poradenská pracovníci pracuje v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. Speciální pedagog musí důvěrné informace o studentech a jejich rodičích ochraňovat. V neposlední řadě speciální pedagog pracuje v souladu s etickým kodexem odborného zaměstnance v rámci školních poradenských služeb.

Jak bylo zmíněno výše, za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou považovány děti se zdravotním postižením, zdravotním či sociálním znevýhodněním i děti nadané a mimořádně nadané. Pro upřesnění těchto pojmů uvádím jejich konkrétnější vymezení, i když budou více přiblíženy v následujících kapitolách. Nadaným dětem je věnována další část.

- Zdravotní postižení je postižení mentální, tělesné, zrakové, sluchové, vady řeči, autismus, souběžné postižení více vadami, vývojové poruchy učení nebo chování.
- Zdravotní znevýhodnění je zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc, nebo zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování.
- Sociální znevýhodnění - rodinné prostředí s nízkým socioekonomickým statusem, nařízená ústavní či ochranná výchova, postavení azyllanta či uprchlíka. (školský zákon č. 561/2004 Sb.)

Speciální vzdělávání se poskytuje žákům, u nichž byly speciální vzdělávací potřeby zjištěny na základě speciálně pedagogického, popřípadě psychologického vyšetření školským poradenským zařízením, nebo odborným zdravotnickým pracovištěm s tím, že výsledné doporučení vystavuje školské poradenské zařízení. Speciální vzdělávání se

poskytuje i žákům zařazeným do škol zřízených při školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy. Přitom žáci nemusí být nutně zařazeni do speciální školy, ale mohou docházet do běžného typu školy, kde jim je věnována speciální péče, řekněme nadstandardní oproti žákům bez speciálních vzdělávacích potřeb. Integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami mezi děti bez SVP, jejich společná výuka (pokud to umožňuje míra SVP), vzájemné ovlivňování by mělo být jedním ze základních cílů speciální pedagogiky, či pedagogiky vůbec.

Speciální pedagog pracuje především s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. *Za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou považováni žáci se zdravotním postižením - tělesným, zrakovým, sluchovým, mentálním, autismem, vadami řeči, souběžným postižením více vadami a specifickými poruchami učení nebo chování a žáci se sociálním znevýhodněním – žáci z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, s nařízenou ústavní výchovou a žáci v postavení azylantů a účastníků řízení o udělení azylantů. Patří sem i okruh žáků nadaných a mimořádně nadaných* (Pipeková, J. 2010 str. 25).

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se uskutečňuje pomocí podpůrných opatření, která jsou odlišná nebo jsou poskytována nad rámec individuálních pedagogických a organizačních opatření spojených se vzděláváním žáků stejného věku ve školách, které nejsou samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením. Podpůrnými opatřeními se rozumí využití speciálních metod, postupů, forem a prostředků vzdělávání, kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů, zařazení speciálních předmětů, poskytování pedagogicko – psychologických služeb, zajištění služeb asistenta pedagoga, snížení počtu žáků ve třídě. Pro integraci žáků se SVP do výuky je potřeba splnit určité podmínky, jako jsou příprava a uspořádání třídy, školy; odborná připravenost pedagogů; přijetí spolužáků, kolektivem třídy; příprava kolektivu; systematická spolupráce s rodinou; zajištění potřebného materiálního vybavení; nižší počet žáků ve třídách či souhlas rodičů, ředitele dané školy a doporučení příslušného poradenského pracoviště. Jarmila Pipeková ve své odborné publikaci uvádí následující hlavní zásady ve vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami:

- rovný přístup ke vzdělání bez jakékoli diskriminace
- zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce
- vzájemná úcta, respekt, solidarita a důstojnost

- všeobecný rozvoj osobnosti s důrazem na poznávací, sociální, morální, mravní a duchovní hodnoty

Vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení (SPU)

V současné školské praxi se čím dál častěji setkáváme se studenty, kteří trpí specifickými poruchami učení. Běžně se uvádí, že 2 - 4% dětí trpí SPU. *Pojem specifické poruchy učení označuje různorodou skupinu poruch projevujících se obtížemi při nabývání základních vzdělávacích dovedností, jako je mluvení, čtení, psaní a počítání. Poruchy mají individuální charakter, mohou vznikat na podkladě dysfunkce, centrální nervové soustavy. Často jsou provázeny dalšími příznaky – poruchy řeči, obtíže v soustředění, impulzivní jednání, poruchy v oblasti percepce, poruchy motoriky (syndrom ADHD) (Pipeková, J. 2010, str. 158). Matějček považuje za výstižné vymezení specifických poruch učení definici odborníků z USA z roku 1980: Poruchy učení jsou souhrnným označením různorodé skupiny poruch, které se projevují zřetelnými obtížemi při nabývání a užívání takových dovedností, jako je mluvení, porozumění mluvené řeči, čtení, psaní, matematické usuzování nebo počítání. Tyto poruchy jsou vlastní postiženému jedinci a předpokládají dysfunkci centrálního nervového systému. I když se poruchy učení může vyskytnout souběžně s jinými formami postižení (jako např. smyslové vady, mentální retardace, sociální a emoční poruchy) nebo souběžně s jinými vlivy prostředí (např. kulturní zvláštnosti, nedostatečná nebo nevhodná výuka, psychogenní činitelé), není přímým následkem takových postižení nebo nepříznivých vlivů (Matějček, Z. 1993, s. 24).*

Velký důraz je kladen na včasnou diagnostiku, tudíž na včasné zahájení reedukace, čímž se snižují negativní vlivy SPU na další vzdělávání. Asi nejvíce se u žáků objevuje dyslexie, která postihuje osvojování jazyka a jazykové procesy, a dysgrafie, jež postihuje zejména celkovou úpravu písemného projevu, osvojování jednotlivých písmen, napodobení tvaru, spojení hlásky s písmenem a řazení písmen. Speciální pedagog dále pomocí speciálního nácviku pomáhá žákům, jimž byla diagnostikována dysortografie. Žák trpící dysortografií má velké potíže s pravopisem, zejména s osvojováním gramatického učiva a používání gramatických pravidel. Potíže mu působí rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek, chybí mu měkčení, vynechává písmena či slabiky, vytváří zkomoleniny nebo nerozezná hranice slov v písmu. Mezi SPU však patří i další poruchy obvyklých dovedností, jako jsou matematické výkony, kdy žák s tzv. dyskalkulií může mít potíže například s označováním množství a počtu

předmětů, se čtením či psaním číslic, čísel, operačních symbolů. Dítě s dyskalkulií dokonce není schopno třeba vyjmenovat řady sudých nebo lichých čísel, číselné řady od nejvyšší k nejnižší nebo provádět matematické operace, sčítání, odčítání, násobení, dělení. V odborné literatuře se ještě setkáváme s pojmy jako je dysmuzie (porucha vnímání a reprodukce hudby), dyspinxie (porucha kreslení) a dyspaxie (specifická vývojová porucha motorických funkcí – porucha obratnosti) (Slowík, J., Speciální pedagogika, 2007).

Osoba trpící SPU nemusí mít v řádném případě snížený intelekt, proto se často poruchy vyskytují i u žáků nadaných a mimořádně nadaných. V praxi se setkáváme s faktem, že tito jedinci vystudovali vysoké školy, pokud se s SPU naučili pracovat a jejich okolí tento „handicap“ akceptuje. Poruchy učení však ovlivňují edukační proces dítěte. Mnohdy dokonce zamezují kvalitnímu, plnohodnotnému učení, protože dítě je ve školních výkonech slabé. Žák se specifickými poruchami učení vlastně nemůže přiměřeně reagovat, poněvadž neporozumí pokynům učitele. Toto opakující se selhávání způsobuje, že děti nechtějí spolupracovat, na zadané úkoly reagují rezignací, aniž by začali pracovat, bojí se dalšího neúspěchu, negativního hodnocení ze strany spolužáků a dokonce i učitelů. Jsou citlivé na jakoukoliv kritiku. Trpí tak úzkostnými stavy, jelikož dosažený výsledek neodpovídá vynaložené snaze žáka, která je mnohdy velkou námahou. Kvůli neúspěchu nebo nemožnosti dokončit zadaný úkol student rezignuje, nebo je unavený, takže se nesoustředí na další úkol. Jako další potíž související se specifickými poruchami učení může být, že žák si nedokáže zorganizovat pracovní činnosti ani volný čas, není schopen bez kontroly dodržovat studijní režim, dělat zápisky z výkladu učitele a v neposlední řadě není schopen samostatné přípravy na zkoušení. Toto vše může nakonec způsobit, že děti odmítají do školy chodit a mají tak problémy nejen ve vzdělávání se a v chování, ale také např. v socializaci.

Vzdělávání žáků se specifickými poruchami chování

Specifické poruchy chování jsou nejčastěji projevovány narušením vztahu k výchově. Jejich diagnostika je velmi složitá. Často dochází k záměně s každodenními výkyvy nálad, zejména mladistvých, jejichž chování není poruchou, ale pouze přirozenou reakcí v pubertě. Jako základní vodítko pro diagnostiku poruch chování Radek Ptáček uvádí tyto čtyři projevy (tři z nich se musí opakovat po dobu šesti měsíců):

- agresivita nebo závažné náznaky ohrožení lidí nebo zvířat, šikana, časté rvačky

- úmyslné poškozování věcí a majetku (např. vandalismus), zakládání ohňů, krádeže
- opakovaná porušení domácích nebo školních pravidel, právní delikty, útěky z domova, záškoláctví
- stálé lhaní, vyhýbání se důsledkům svého chování nebo snaha získat výhody či věci
- hmotného charakteru nepoctivou cestou, vzdorovitost, podvádění, provokativní chování

Mohu vznikat jako součást obrazu lehké mozkové dysfunkce, anebo důsledkem častého opakování pocitů neúspěšnosti, negativního ohodnocení a přístupu dospělých. *Prognóza vývoje dětí s poruchami chování, kterým není věnována náležitá péče, je poměrně špatná (z poruchy „nevyrostou“), ale s dobrým a angažovaným přístupem pedagogů a rodičů se pravděpodobnost pozitivního vývoje značným způsobem zvyšuje (Ptáček, R. 2006, str. 21).*

Vzdělávání žáků s poruchami pozornosti

Mezi poruchy pozornosti řadíme lehkou mozkovou dysfunkci (LMD), která vzniká poruchou centrální nervové soustavy. LMD je názvem pro mnohé lehké odchylky duševního vývoje dítěte. Těmito poruchami trpí často děti průměrně až nadprůměrně inteligentní. Jedinci s LMD bývají hyperaktivní nebo hypoaktivní, impulzivní, nesoustředění, mají malou vytrvalost a výkyvy nálad (Matějček, Z. Dyslexie, 1993).

Dále sem patří tzv. prostá porucha pozornosti (ADD - Attention Deficit Disorder), kterou diagnostikujeme u dětí s poruchami pozornosti, ale s normální úrovní aktivizace; tito jedinci mají problémy především v zaměření pozornosti na informační proces. (Zelinková, O. 2009, str. 195)

V současné době se však zvyšují případy, kdy děti trpí tzv. ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder), čili poruchou pozornosti spojenou s hyperaktivitou. Ta navíc může být spojena ještě navíc také s agresivitou. *ADHD je vývojová porucha charakteristická věku dítěte nepřiměřeným stupněm pozornosti, hyperaktivity a impulzivity. Potíže jsou chronické a nelze je vysvětlit na základě neurologických senzorických nebo motorických postižení, mentální retardace nebo závažných emočních problémů. Deficity jsou evidentní v časném dětství a jsou pravděpodobně chronické.*

Ačkoliv se mohou zmírňovat s dozríváním CNS, přetrvávají v porovnání s jedinci běžné populace téhož věku, protože i jejich chování se vlivem dozrívání mění. Obtíže jsou často spojené s neschopností dodržovat pravidla chování a provádět opakovaně po delší dobu určité pracovní výkony. Tyto evidentně biologické deficity ovlivňují interakci dítěte s rodinou, školou a společností. (Berkley, 1900) (Zelinková, O. 2009, s. 196).

Vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných dětí

Vyhláška č. 73 z roku 2005 klasifikuje nadané a mimořádně nadané jedince takto: *Mimořádně nadaným žákem se pro účely této vyhlášky rozumí jedinec, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých rozumových oblastech, pohybových, uměleckých a sociálních dovednostech.* Pokud budeme hovořit o nadaném dítěti v souvislosti se vzděláváním, je potřeba poznamenat, že pro školní potřeby a individuálně vzdělávací plán musí být dítě diagnostikováno v pedagogicko-psychologické poradně. Aby se žák s nadáním mohl vzdělávat podle IVP (individuální vzdělávací plán - viz dále), musí jeho celkové IQ dosahovat minimálně 130 bodů, což je velmi závadějící.

Již v 50. letech 20. století bylo uvedeno, že *nadané nebo talentované je to dítě, které soustavně vykazuje významné výkony v jakékoliv hodnotné oblasti.* (PORTEŠOVÁ, Šárka. Jak definovat talent a nadání, (*In talent a nadání*) [online]. 2011 [cit. 2011-02-23]. Dostupné z WWW: <http://www.nadanedeti.cz/index.php?stranka_id=8>.). Za tuto hodnotnou oblast považujeme intelektové schopnosti, schopnosti kreativního myšlení, vědecké schopnosti, schopnost sociálního vůdcovství, mechanické schopnosti a umělecké schopnosti. Nadané dítě můžeme najít v jakékoliv společnosti, nezáleží na kultuře nebo ekonomickém postavení. Je-li nadané dítě správně vedeno a podporováno, může se později zasadit o rozvoj naší společnosti v různých oblastech.

V praxi se setkáváme také s termínem dvojí výjimečnost, jíž trpí žáci, kteří jsou nadaní a mají určitý handicap zároveň. Handicap a nadání se často vzájemně kompenzují a překrývají, proto jsou tyto děti mnohdy vnímány jako průměrné. Mezi nejčastější kombinace rozumového nadání a diagnózy patří:

- nadané dítě se specifickými poruchami učení
- nadané dítě s poruchami chování, s ADHD nebo ADD
- nadané dítě s Aspergerovým syndromem (vývojová porucha osobnosti, kdy je zachován intelekt jedince, ale jeho stereotypní chování a jednání,

odmítání společnosti a uzavřenost, připomíná okolí jedince s autismem; je jednou z mírných forem poruch autistického spektra.)
(materiály z kurzu Práce s nadanými a mimořádně nadanými dětmi a žáky)

Vzdělávání sociálně znevýhodněných dětí

Sociálně znevýhodněné žáky zákon definuje jako žáky pocházející z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožené sociálně patologickými jevy, žáky s nařízenou ústavní nebo uloženou ochranou výchovou nebo žáky azylanty či osoby požívající doplňkové ochrany a účastníka řízení o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky podle zvláštního právního předpisu. (zákon č. 561/2004 Sb.; § 16 Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami; (4)).

Podle české legislativy určují speciálně vzdělávací potřeby (i u dětí sociálně znevýhodněných) školská poradenská zařízení. Podle jejich konceptů jsou to rodiny, které jsou málo podnětné pro poznávací rozvoj dítěte, málo nebo vůbec nepodporují dítě ve vzdělávání. Depistáž těchto dětí je zaměřena často na rodiny sociálně vyloučené a romského původu.

1.2 Individuálně vzdělávací plán pro žáky se SVP

Pro každého žáka, jemuž byly pedagogicko-psychologickou poradnou diagnostikovány specifické vzdělávací potřeby, je vypracován tzv. individuálně vzdělávací plán (IVP). Jedná se o dokument, který je vypracován a uzpůsoben pro konkrétního žáka a který slouží jako pracovní materiál pro všechny osoby podílející se na výchově a vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. *IVP nestanovuje cíle a obsah výuky, ale soustředí se především na popis užitečných speciálních metod a forem, na personální, materiální a organizační zabezpečení vzdělávání žáků se speciálními potřebami* (Kaprálek, K. 2004, str. 23).

IVP vypracovává třídní učitel nebo učitel vyučovaného předmětu ve spolupráci s poradenským zařízením (pedagogicko-psychologickou poradnou, speciálně pedagogickým centrem, střediskem výchovné péče apod.), se školním speciálním pedagogem, školním psychologem ve spolupráci zákonných zástupců žáka a žáka samotného. IVP musí být vypracován nejpozději do jednoho měsíce po nástupu dítěte do školy. Zpravidla je vypracován na jeden školní rok a průběžně hodnocen a obměňován, ale v praxi se setkáváme i s individuálními plány čtvrtletními či

půlročními (podle potřeby dítěte). Součástí IVP je i lékařská zpráva, zpráva z pedagogicko-psychologického vyšetření. Musí být podepsán ředitelem školy, třídním učitelem a zákonným zástupcem dítěte, čímž se zaručuje jeho řádné plnění.

2 Boarding school – alternativa vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

2.1 Vymezení pojmu

Boarding school je typ školy, kde buď všichni, nebo někteří žáci nejen studují, ale ve školním roce také žijí společně se svými spolužáky. Slovo „boarding“ pochází z angličtiny a dalo by se říci, že se jedná o zkratku vytvořenou ze slov „bed and board“, což můžeme přeložit jako „strava a ubytování“. Studenti se ve škole učí a v její těsné blízkosti, případně uvnitř školy také jedí, spí, chodí na kroužky apod. Takovému areálu se anglicky říká school grounds, neboli školní pozemky. V češtině se vyskytuje spíše sousloví školní kampus. Termín boarding school odkazuje na tradici klasické britské školy kolejniho typu a tento model byl inspirací pro mnohé další školy po celém světě, a to nejen v anglosaském prostředí (Hillman, T., *Second Home: Life in a Boarding School*, 1996).

Studenti boarding school většinou pobývají ve školním areálu nepřetržitě během pracovního týdne a na víkendy a školní prázdniny se vrací domů k rodičům či jiným zákonným zástupcům. Některé školy však umožňují pobyt i o víkendech, ale v některých kulturách je běžné, že žáci stráví značnou část svého dětství odděleně od svých rodin, protože ve škole zůstávají téměř po celý kalendářní rok.

2.2 Vznik a historie boarding schools

Z historických pramenů lze zjistit, že dlouhodobý pobyt dětí v jiných rodinách, nebo školách za získáním lepšího vzdělání a konkrétních dovedností není žádnou inovací posledních let. V Evropě, dokonce i na českém území se tato praxe rozvíjela v době raného středověku formou posílání chlapců k učeným kněžím buď do klášterů, nebo do bohatých rodin. Mladé dívky byly mnohokrát posílány do šlechtických rodin, aby dělaly společnost urozené dámě a naučily se tak správné etiketě. Tradice škol kolejniho typu se však zrodila ve Velké Británii. Mnoho těchto škol bylo původně založeno jako klášterní školy. Klášterní školy jako takové byly obecně zrušeny společně s kláštery za vlády Jindřicha VIII. Za nejstarší boarding school je považována The King's School v anglickém Canterbury, která byla založena kolem roku 597 n. l., jak dokládají dostupné prameny.

Tradice kolejních, nebo-li internátních škol se rozšířila do mnoha zemí po celém světě. Dokladem toho mohou být školy především v zemích, které patřily pod nadvládu Angličanů, např. v Indii, Nigerii, Ghaně nebo na Novém Zélandu. Důvodem pro zakládání takovýchto škol bylo vzdělávání potomků britských úředníků, kteří pracovali v získaných koloniích, dle anglického systému. Postupně byli do škol integrováni i děti původních obyvatel, čímž došlo k rozšíření. Navštěvovat boarding school se v některých rodinách stalo neporušitelným zvykem, důkazem sociálního postavení a tedy nutností po mnoho generací (Hillman, T., *Second Home: Life in a Boarding School*, 1996).

Dle průzkumů bylo v roce 1998 ve Velké Británii 772 boarding school v soukromém sektoru a 100 000 dětí z celého Spojeného království navštěvovalo tento typ vzdělávacího zařízení. Průzkumy rovněž prokázaly, že boarding school navštěvuje podstatně vyšší procento chlapců než dívek (Boarding School [online]. 2011 [cit. 2011-01-25]. Dostupné na WWW:<http://en.wikipedia.org/wiki/Boarding_school>.).

2.3 Tradice boarding schools v České republice

V České republice existuje mnoho internátních škol, většinou odborně zaměřených. Studenti bydlí na internátě, jedí v přilehlé jídelně, studují na blízké odborné škole. Ve většině případů však tato zařízení netvoří školní kampus, jeden areál, který by mohl být i oplocený. Studenti jezdí pravidelně na víkendy domů, protože internáty neumožňují pobyt přes víkend, ani přes prázdniny. Až do nedávné doby jsme v České republice neměli žádnou školu, která by byla alespoň vzdáleně podobná zahraničním boarding schools, které jsme popsala výše. V ČR není takový typ školy a způsob odloučení od rodiny kvůli vzdělání tradiční a některé případy poukazují na to, že rodina zde ještě stále drží úžeji pohromadě. České „klasické“ školy (na rozdíl od boarding schools) tedy nemají moc ovlivnit dítě tak radikálním způsobem, protože ač v nich dítě tráví značnou část dne, rodinné prostředí stále tvoří podstatnou složku života dítěte. V roce 2005 však byla ve středočeské vesnici zřízena první boarding school na našem území, která měla kopírovat britské kolejní školy. Jedná se, o první internátní gymnázium Open Gate. Open Gate se budu podrobněji věnovat v následující kapitole.

2.4 Vliv školního prostředí, především boarding schools na vývoj dítěte

V této části se budu věnovat vlivu školního prostředí na vývoj dítěte, krátce shrnu přednosti a zápory školy kolejniho typu. Zaměřím se především na psychologický a sociální vliv tohoto prostředí na žáka.

Každý člověk již od raného dětství prochází procesem socializace, který má nesporný vliv i na jeho psychické kvality. *Socializací nazýváme proces, v němž lidský jedinec vrůstá do sociálního prostředí. Jde o proces utváření a vývoje jedince, kterými na tyto vlivy reaguje, vyrovnává se s nimi, mění je a zvládá* (Hadj- Moussová, 2003, str. 12). Dle sociologických poznatků vyplývá, že prostředí má na jedince nesporný a velmi zásadní vliv, který se během vývoje a dospívání mění. Je prokázáno, že vliv prostředí na dítě je nejzásadnější po narození, kdy křivka dosahuje svého vrcholu. S věkem postupně klesá. *Socializace v dětství je významná především tím, že se zde formují základní vzorce, podle nichž se pak člověk celý život chová, prožívá a přemýšlí, ať je přijímá, nebo je odmítá a bouří se proti nim* (Hadj – Moussová, 2003, str. 12). Z tohoto jasně vyplývá, že školní prostředí má na vývoj dítěte určitý vliv, a to významný. *Škola jako socializační prostředí má pro vývoj dítěte mimořádný význam. Ve škole se dítě poprvé dostává mimo rodinné prostředí, kde je posuzováno podle své práce, svých výkonů a schopností a není přijímáno bezpodmínečně. Poprvé se také dostává do konkurenčního prostředí. Ve škole dítě poprvé dostává příležitost získat pozitivní hodnocení vlastním úsilím a podle úspěšnosti tohoto úsilí může dosáhnout určité pozice mezi skupinou vrstevníků* (Hajd – Moussová, 2003, str. 15). Z výše uvedeného vyplývá, jak je vliv školy na duševní vývoj jedince nezpochybnitelný.

Vliv na osobu žáka je samozřejmě různý, záleží nejen na tom, z jakého prostředí dítě pochází, ale také na jeho věku, jeho psychické i fyzické vyspělosti. Dítě může přijít na boarding school v různém věku. Věková hranice pro přijetí do školy závisí nejen na regulích dané vzdělávací instituce, ale také na zavedeném školském systému určité země. Do některých boarding school se dítě dostává dokonce ještě v předškolním věku, např. v Polam Hall ve Velké Británii. Ve většině případů je ale věková hranice okolo 10 let, jak jsem napsala výše, záleží především na vyspělosti jedince.

Jelikož tématem této bakalářské práce jsou boarding schools, kde žák tráví podstatnou část svého školního věku, zmíním se nyní o přednostech a záporech kolejniho typu škol. Obecně platí, že děti jsou posílány do boarding schools za účelem kvalitního vzdělání a často také proto, že rodina jim není schopna poskytnout tolik podnětných příležitostí jako právě kolejni školy. Většina zahraničních boarding schools

zdůrazňuje jako přednost možnost vyrůstat a vzdělávat se v komunitě lidí stejného věku. Jako další přednost uvádí neocenitelnou příležitost pro děti s poruchami učení, protože vzdělávání je více individuální a skrze to může dojít u jedince ke zlepšení. Do internátní školy mohou být posílány také děti z rozvedených rodin, děti, které ke svým rodičům úžeji nepřilnou, nebo děti z dětských domovů. Této možnosti využívají také pracovně vytížení rodiče, kteří nemají čas věnovat se naplno svým potomkům. Za výhodu většinou považují fakt, že o jejich dítě je během týdne dobře postaráno a je pod stálým odborným pedagogickým dohledem. Víkend pak považují za čas, kdy si chtějí a mohou svého potomka naplno užít. Otázkou zůstává, zda to má na dítě spíše kladný, či záporný vliv.

Protože školní prostředí a škola jako taková působí na každé individuum různou měrou, může mít pobyt dítěte na kolejni škole i negativní dopad. Ne každé dítě dokáže zvládat odloučení od rodiny a po domově se mu stýská, což může vyvolat to, že dítě ve škole neprospívá, nezvládá učivo, nesoustředí se, brání se kolektivu a společnosti komunity. V některých případech je dítě výchovně nezvladatelné, porušuje školní řád a ostatní pravidla apod.

3 Open Gate

OPEN GATE – gymnázium a základní škola, s. r. o. je nestátní vzdělávací zařízení, které je zaměřeno na výuku živých jazyků. Je postaveno na principech kolejních škol v Anglii. Původní název – Open Gate – boarding school byl v průběhu roku 2010 změněn, poněvadž kolejní gymnázium (boarding) bylo rozšířeno o základní školu, která však již internátní není. S tématem předkládané bakalářské práce souvisí pouze boarding school, proto se zde budu věnovat výhradně osmiletému gymnáziu.

3.1 Vznik

Open Gate - boarding school bylo otevřeno v září školního roku 2005/2006. Celý areál školy byl postaven během patnácti měsíců v Babicích nedaleko Prahy. Školní kampus o rozloze 7 hektarů věrně kopíruje internátní školy ve Velké Británii, Německu či Kanadě. Školu finančně podporuje Nadace Educa manželů Kellnerových.

Nadace Educa umožňuje studijně nadaným dětem vyrůstajícím v dětských domovech, SOS vesničkách, Klokánku nebo v neúplných či sociálně slabých rodinách přístup ke kvalitnímu vzdělání. Podporuje tedy vzdělanost sociálně znevýhodněných dětí a mladých lidí v České republice. Je zde přibližně 40% dětí z úplných rodin, 35% dětí z neúplných rodin, 15% dětí z dětských domovů, 5% dětí z Klokánku - Fondu ohrožených dětí a 5% z pěstounské péče. Nadace Educa se snaží těmto dětem pomoci získat kvalitní středoškolské a vysokoškolské vzdělání a tím jim několikanásobně zvýšit jejich šance v dalším uplatnění v životě (Poslání a cíle [online] 2011 [cit. 2011-01-24]. Dostupné na WWW: <<http://www.nadace-educa.cz/cs/o-nadaci/poslani-a-cile.shtml>>.).

Cílem této školy je podpora studijně nadaných dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí. Základní myšlenkou je, aby tyto děti měli možnost rozvíjet své nadání a získat nejen kvalitní středoškolské vzdělání, ale též takové vychování, které by jim umožňovalo správný vstup do dospělého života, do společnosti. V průběhu studia na Open Gate se studenti zároveň účastní celé řady veřejně prospěšných činností (např. doučování jazyků a jiných předmětů na okolních ZŠ, příprava programu v domovech pro seniory apod.) a mimoškolních aktivit. Také díky tomu si jsou dobře vědomi své odpovědnosti vůči společnosti, ve které žijí.

Kromě školy a internátu mají žáci v areálu k dispozici knihovnu, budovu divadla, hospodářský statek a jídelnu. Součástí školy je bazén a tělocvična. Před kolejemi je

umístěno víceúčelové sportoviště. Pro usnadnění studentského života je také většina areálu pokryta Wi-Fi připojením k internetu. Každá třída je vybavena dataprojektorem. Třídy, ve kterých se vyučují přírodovědné předměty, jsou vybaveny interaktivní tabulí.

Většina studujících, asi 90%, je ze sociálně slabších rodin. Těm je studium částečně, nebo plně hrazeno příspěvkem od Nadace Educa. Rodiny zbylých 10% studentů platí plné školné (470 tisíc za rok). Proto, aby v co největší míře byly stírány sociální rozdíly mezi jednotlivými žáky, nosí všichni v průběhu vyučování a během jiných školou pořádaných akcí nebo při reprezentaci školy školní uniformy, také podle vzoru zahraničních škol.

3.2 Východiska vzdělávání a profil studenta

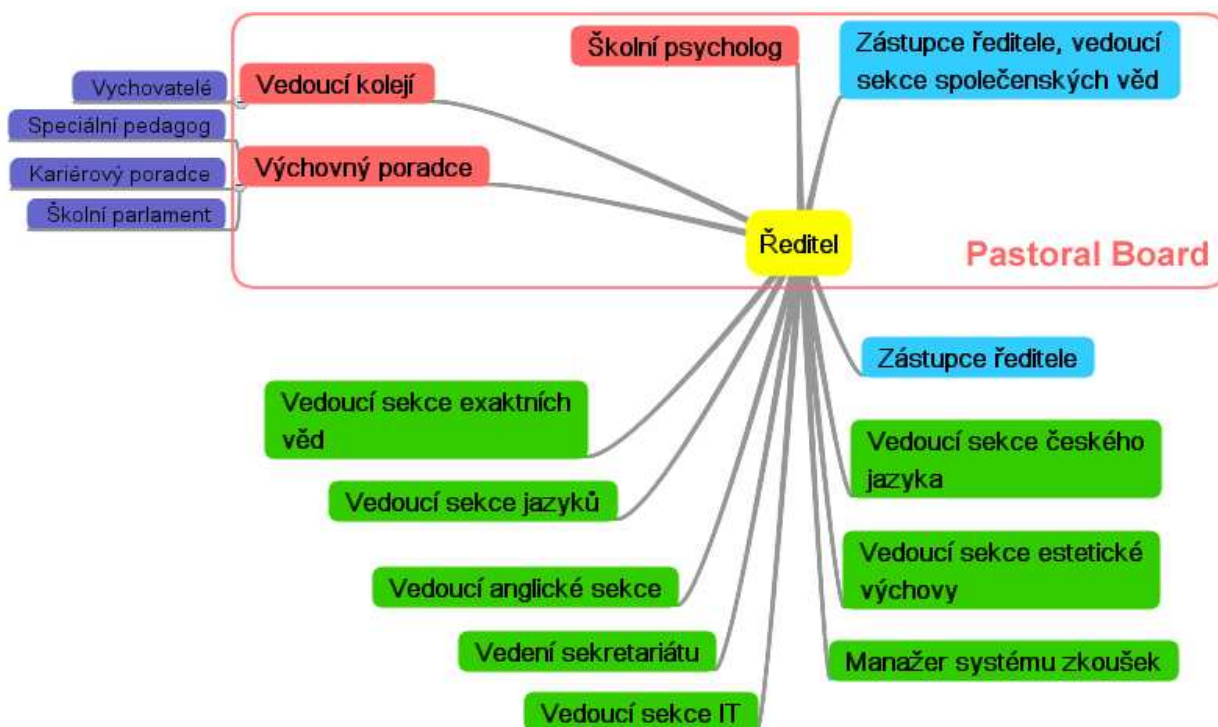
Východiskem vzdělávání na OG je nabídnout všem mladým lidem, kteří projeví dostatečné nadání a vlohy ke studiu, možnost naplnit svůj potenciál bez ohledu na rodinné zázemí či osobní situaci a připravit je na českou a nově také mezinárodní maturitu (International Baccalauréate - IB). Posláním Open Gate je vysílat do světa mladé lidi, kteří se budou snažit udělat z něj lepší místo pro všechny z nás. Všichni pedagogičtí i nepedagogičtí pracovníci povzbuzují studenty k tomu, aby se učili přemýšlet novým způsobem a hledali originální řešení jak existujících, tak budoucích problémů. Tradiční mechanické metody učení na tento úkol zdaleka nestačí, a tak jsou v Open Gate propagovány metody netradiční, nové podporující kritické myšlení studentů.

Student gymnázia Open Gate hledá odpovědi na řadu složitých etických otázek. Učí se chápat pohled jiného člověka na věc v rámci každodenního života v prostředí kolejni školy, vnitřně se vypořádat s filozofickými a mravními problémy. Od studenta se zde vyžaduje, aby vyšel z dostupných informací a neustále se ptal po důvodech a příčinách věcí, aby se na problém dokázal podívat z více stran, aby hledal nové a originální způsoby řešení úkolů, postavené ovšem na solidním základě akademického vzdělání. Rozvinutý intelekt schopný využít dostupných informací však sám o sobě nestačí, z toho důvodu je zapotřebí, aby děti uměly spojit inteligenci s empatií, soucitem a snášenlivostí (O škole [online] 2011 [cit. 2011-01-24]. Dostupné na WWW: <http://www.opengate.cz/cs/o_skole/index.shtml>.).

Každý žák Open Gate musel uspět v přijímacím řízení, které je pro všechny studenty stejné. Skládá se z IQ testu, testu studijních předpokladů a pohovoru. Pohovor je zaměřen na celkové rysy osobnosti, schopnost adaptovat se na život na koleji,

zjišťuje se také zájem o smysluplné využití volného času. Znamky z předchozí školy a znalost anglického jazyka nejsou rozhodující. Studenti nastupují nejčastěji do prvního ročníku osmiletého gymnázia, tedy do primy, anebo do kvinty, která odpovídá prvnímu ročníku střední školy. Není však výjimkou přestup během školního roku do jakéhokoliv ročníku. Zde ale již rozhoduje také míra dosažených znalostí anglického jazyka. V žádném případě nezáleží na rodinném nebo sociálním prostředí, odkud se studenti na gymnázium hlásí. Studenty jsou často děti z neúplných rodin, z dětských domovů nebo pěstounských rodin.

3.3 Organizační struktura

3.4 Způsob vzdělávání na OG

Open Gate má učební plán schválený MŠMT a vlastní školní vzdělávací program, který plně respektuje osobnost studentů a jejich individuální potřeby. Proto je ve třídách nízký počet žáků, kde učitelé mohou individuálně k žákům přistupovat. Pedagogičtí pracovníci uplatňují takové formy vyučování, jako je diskuse, experimentování, řešení problémů, práce na kolektivních a samostatných projektech apod., aby dopomohli k rozvíjení rozumové schopnosti a osobnosti. Studenti se učí svá díla prezentovat a také přijímat zodpovědnost za výsledky své práce.

Výuka jazyků je v Open Gate prioritou, žáci jsou dělení do skupin dle svých znalostí a výkonnosti. Skupiny jsou málo početné, čímž je umožněna nadstandardní péče a správné tempo v prostředí, které není stresující a dovoluje individuální přístup při výuce jazyka. Intenzivní dvojjazyčná výuka přispívá k dokonalému osvojení angličtiny nejen v rovině komunikační. Od kvinty se v angličtině vyučuje téměř většina předmětů, např. matematika, zeměpis, dějepis, biologie, chemie, ekonomie a informatika. Studenti mají mnoho příležitostí naučit se anglicky i v praxi, v bezprostřední komunikaci s pedagogy – rodilými mluvčími. Studenti mají možnost před ukončením gymnázia složit mezinárodně uznávané jazykové zkoušky (FCE, CAE, DELE aj.).

Na vyšším stupni gymnázia (kvinta až oktáva) vychází školní vzdělávací program z požadavků rámcově vzdělávacího programu pro česká gymnázia a dále pak z mezinárodního programu IB. Mezinárodní maturita International Baccalauréate Diploma Programme (IB DP) je dvouletý studijní program pro studenty septimy a oktávy. IB DP je celosvětově uznáván univerzitami, splnění této maturity umožňuje snadnější přijetí českých studentů na prestižní světové univerzity, jako je například Oxford, Cambridge nebo Harvard. V kvintě a sextě jsou studenti intenzivně připravováni na studium IB Diploma programu, v rámci kterého si v posledních dvou letech vybírají svou specializaci a předměty pro mezinárodní maturitu.

Na nižším stupni gymnázia (prima až kvarta) je vyučovacím jazykem čeština, ale velký prostor je věnován výuce angličtiny (9 hodin týdně) a od tercie také dalším jazykům (francouzština, španělština, němčina). Ve všech předmětech je kromě české zároveň používána anglická terminologie, často se pracuje s anglickými materiály a učebnicemi. Zvláštností vzdělávacího programu na nižším stupni gymnázia je integrovaný předmět přírodních věd, který studentům umožňuje komplexní pohled na přírodní zákonitosti a jevy. (Učební plán gymnázia [online]. 2011 [cit. 2011-01-29]. Dostupné na WWW: <http://www.opengate.cz/cs/vyuka/ucebni_plan_gymnazia/index.shtml>.).

Ke vzdělávání na OG neodmyslitelně patří také mimoškolní aktivity a veřejně prospěšná činnost studentů. Pravidelně jsou otevřeny tyto kroužky umělecké (sólový a sborový zpěv, kytara, klavír, bicí, scénický a moderní tanec, břišní tanec, hudební skupiny, divadlo, filmový klub), sportovní (jezdeckví, tenis, florbal, jóga, basketbal, volejbal, kondiční plavání a posilování, sportovní kickbox, fitness, atletika), akademické (výuka dalších jazyků – japonština, čínština, arabština), dále je velmi

oblíbenou aktivitou tzv. debatní liga, v níž studenti slaví úspěchy na mezinárodní úrovni. Mimoškolní aktivity jsou pro naše studenty koncipovány jako ucelený program, kterým se naplňují předpoklady pro splnění požadavků uznávaného britského programu The Duke of Edinburgh Award Scheme, Cena vévody z Edinburghu (EDIE). V rámci tohoto programu se také hodnotí dovednosti prokazované ve veřejně prospěšné činnosti (tzv. Community Service) – např. péče o prostředí školy, úklid ve vesnici a v lese, návštěvy nemocných dětí a obyvatel domovů pro seniory.

Důležitou součástí školy je školní parlament, jehož členové jsou studenti, zastupující každou třídu a jeden člen za denní studenty. Mají povinnost se účastnit každého setkání, které se pravidelně koná 1x týdně. Členové jsou voleni svými spolužáky a se svým zastoupením sami souhlasí. Parlament se výrazně podílí na životě na Open Gate, mezi jeho hlavní cíle patří budování smysluplné kolejni školy, vede studenty k odpovědnosti za vlastní chování a rozhodování. Pracují samostatně bez vlivu vedení školy. Školní parlament zajišťuje informovanost studentů, podílí se na pochvalách a výchovných opatřeních, dodává zpětnou vazbu ke skladbě volitelných předmětů, organizuje různé akce, např. seznamovací hry s novými studenty na začátku školního roku, diskotéky v divadle školy na určité téma (např. halloween, pyžamová diskotéka, valentýn apod.), podílí na organizaci různých turnajů a her, zajišťuje občerstvení na různých akcích, provoz a obsluhu studentské kavárny. Spolupracuje s vedením školy na utváření a dodržování pravidel pro studenty (režim dne, školní a kolejni vnitřní řád, návštěvní řád, péče o zookoutek apod.). V neposlední řadě se také podílí na preventivních programech.

4 Speciálně pedagogická podpora na Open Gate

Jak jsem již uvedla, na Open Gate studují žáci nadaní, ale také ze sociálně znevýhodněného prostředí, studenti se zdravotním postižením, žáci se specifickými poruchami učení a poruchami chování i poruchami pozornosti. Proto je zde těmto žákům věnována zvláštní pozornost. Hlavními cíli Open Gate, jak bylo výše napsáno, je jednak rozvíjet nadání studentů, pomoci především nadaným studentům ze sociálně slabého prostředí, jednak začlenit je do společnosti, tedy připravit tyto děti na plnohodnotný život, a v neposlední řadě vštípit jim pocit, že nejsou svým handicapem omezováni. Jelikož zde studuje nemálo žáků, kteří potřebují speciální pedagogickou podporu, má Open Gate k dispozici propracovaný systém speciálně pedagogické podpory.

Speciální pedagogové spolu s ostatními pedagogickými pracovníky Open Gate pečují o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a podporují jejich růst a úsilí o dosažení co nejlepších výsledků v oblasti akademické, zájmové i v jejich každodenním životě v kolejní škole. Vzhledem k tomu, že se jedná o školu kolejní, kde žáci tráví celý týden (někdy i včetně soboty a neděle), je třeba pokrýt celý tento čas. Do systému speciální pedagogické podpory OG jsou v současné době zapojeni dva pedagogičtí pracovníci, kteří na určitou část dne plní funkci speciálního pedagoga tak, aby byla pokryta jak dopolední, tak odpolední výuka a činnost. Do podpory jsou zapojeni i studenti zejména z vyšších ročníků, kterým se jejich pomoc a podpora započítává do tzv. community service v rámci jejich volnočasových aktivit. Tito studenti pomáhají s doučováním svých spolužáků.

Open Gate se snaží vést své studenty k zodpovědnosti za vlastní chování a rozhodování. Od počátku studia jsou studenti důsledně seznamováni nejen se zásadami a pravidly chování, ale očekává se od nich i spoluúčast na jejich tvorbě (např. školní parlament). Studenti by tak měli být více zodpovědní za jejich dodržování. Na tomto cíli se podílejí všichni pedagogičtí zaměstnanci školy, kteří neustále spolupracují. Jejich činnost je velmi provázaná. Je nepsaným pravidlem, že učitelé dochází v odpoledních hodinách na koleje, kde spolupracují s vychovateli, předávají si informace o studentech a poskytují žákům pedagogickou podporu v rámci jednotlivých předmětů. Každý vychovatel je proškolen o práci s nadanými dětmi, neboť podmínkou pro studium na OG je vysoké IQ a nadání, které má za úkol Open Gate rozvíjet. Tudíž

všichni vychovatelé doplňují práci speciálních pedagogů této školy, čímž se stávají aktéry speciálně pedagogické podpory studentů.

Podpora žáků se speciálními potřebami na OG má za úkol:

- Definovat silné a slabé stránky studentů.
- Rozvíjet studijní dovednosti, rozšiřovat studijní potenciál studentů.
- Uplatňovat silné stránky studenta v procesu vzdělávání.

Pro dosažení těchto cílů byla zřízena skupina SEN (special education needs), kterou tvoří školní speciální pedagog, kolejný speciální pedagog, školní psycholog, zástupci jednotlivých předmětových sekcí (např. vedoucí sekce českého jazyka, vedoucí sekce přírodních věd apod.) a zástupce vychovatelů. Koordinátor SEN (označen jako SENCO = special education needs co-ordinator) je zároveň speciálním pedagogem na kolejích.

Do systému speciálně pedagogické podpory jsou zařazeny tito studenti:

- studenti se vzniklými studijními obtížemi (náhlé zhoršení prospěchu)
- studenti s adaptačními problémy
- studenti navržení k dalšímu speciálně pedagogickému nebo jinému odbornému vyšetření
- studenti s nedostatečnými učitelskými návyky
- studenti s nedostatečnou motivací
- studenti s diagnostikovanými speciálními vzdělávacími potřebami
- studenti s poruchami pozornosti

Postup práce skupiny SEN

Pokud učitel, speciální pedagog nebo jiný specialista zjistí jakýkoli problém se zvládnutím studijních povinností, SENCO ve spolupráci s vyučujícím a studentem provede audit (rozbor studijních obtíží, zjistí aktuální stav znalostí a studijních dovedností). Dále se stanoví pedagogická a speciálně pedagogická diagnostika za pomoci školního speciálního pedagoga a školního psychologa. Tímto procesem je žák zařazen do systému podpůrné péče a SENCO mu vypracuje konkrétní plán pomoci. Systém podpůrné péče je realizován ve škole i na kolejích ve spolupráci všech pedagogických pracovníků. Systém podpůrné péče a jeho průběh je průběžně vyhodnocován, v případě potřeby upravován a doplňován (minimálně třikrát ročně).

Přímá realizace podpory studia

Pokud se jedná o studenty se specifickými poruchami učení, je studentovi vypracován speciálními pedagogy individuální vzdělávací plán. Se studentem pracuje individuálně mimo vyučování speciální pedagog (v dopoledních i odpoledních hodinách) na kompenzačních a reedukačních programech.

Pro studenty se SPU, ale i pro ostatní, kteří potřebují studijní podporu, vypracují speciální pedagogové plán podpůrné péče, kde se různě kombinují následující možnosti:

- měsíční plán jednotlivých předmětů
- termínované úkoly
- možnost užívat služby asistenta v hodině
- možnost mít tutora – vychovatel, který plní roli jakéhosi rodiče a pomáhá studentovi zvládat studijní povinnosti vlastními silami
- řízený prep time – podpora vychovatele, speciálního pedagoga nebo učitele v učební době

4.1 Podpora speciálního pedagoga na kolejích

Speciální pedagog na kolejích je zároveň koordinátorem SEN, tzv. SENCO (viz výše). Jeho úkolem je vytvářet na kolejích prostředí pro interakci studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Pracuje individuálně nebo skupinově (malé skupiny) s žáky, kteří mají studijní potíže. Vytváří a koordinuje proces podpory studia u studentů se SVP. Provádí audit současného stavu celého procesu podpory (zj. co se osvědčilo, co je třeba změnit). Je navrhovatelem a hlavním koordinátorem konstrukce systému podpory (stanovení cílů systému podpory, forem a způsobů podpory, personální a materiální zajištění, stanovení podílů a formy spolupráce vychovatelů, učitelů, studentů).

Speciální pedagog na kolejích spolupracuje s ostatními pedagogickými pracovníky na OG. Informuje je o stávajícím systému podpory, informuje kolegy o problematice SVP a postupech práce se studenty se SVP. Podává zprávy o jednotlivých studentech v rámci podpory. Podává také zpětnou vazbu studentům a jejich zákonným zástupcům. Slouží také jako konzultant studentů o problematice specifických poruch učení a o speciálních vzdělávacích potřebách. Společně se školním speciálním pedagogem tvoří IVP, plány podpůrné péče, kontrakty mezi učitelem a žákem,

termínované úkoly atd. Spolupracuje s vychovateli, je členem SEN a účastní se schůzí Pastoral board (viz níže). SENCO vede zápisy z porad. Vede dokumentaci studentů v souvislosti s diagnostikou speciálních vzdělávacích potřeb, v souvislosti s reedukací a kompenzací SVP.

Kolejní speciální pedagog dále zajišťuje speciálně pedagogickou diagnostiku, podává návrhy na kompenzační a reedukační opatření. Obstarává zprávy ze speciálně pedagogických vyšetření studentů a konzultuje navrhovaná a probíhající opatření. Pracuje se studenty v době přípravy na vyučování, tzv. prep-timu (viz níže), podle stanoveného rozvrhu. Věnuje se žákům i během odpoledních a večerních aktivit, které jsou součástí školního kurikula. Pomáhá studentům v odpoledních hodinách na zlepšení jejich studijních návyků a dovedností, pomáhá jim plnit zadané úkoly.

Pokud se jedná o práci se studentem se studijními potížemi, provádí SENCO rozbor studijních problémů, definuje silné a slabé stránky studenta, možnosti, příležitosti a úskalí výchovně vzdělávacího procesu. Doplnuje psychologické a speciálně pedagogické vyšetření. Provádí konstrukci procesu podpory u konkrétního studenta (ve spolupráci s vyučujícími, studentem, vychovatelem, popř. zákonnými zástupci). Stanovuje cíle procesu, formy a metody pomoci. Realizuje personální zajištění a materiální podporu procesu. Určuje způsoby spolupráce se zákonnými zástupci (formy komunikace, frekvence). Stanovuje podíl žáka na průběhu procesu. SENCO zajišťuje a průběžně monitoruje průběh a evaluaci procesu. Bez pochyby speciální pedagog na kolejích také rozvíjí studijní dovednosti studentů (individuálně i skupinově). Zpracovává a vede projekty zaměřené na rozvoj studijních návyků a dovedností. Při práci se studenty se speciálně vzdělávacími potřebami provádí SENCO reedukační a kompenzační opatření na základě doporučení odborníků. Speciální pedagog také koordinuje průběh procesu modifikace chování u studentů s ADHD a ADD.

Z výše zmíněného vyplývá, že speciální pedagog by neměl na kolejích chybět. Jelikož jsou koleje, případně internát, součástí vzdělávání na boarding schools, je přítomnost a podpora speciálního pedagoga na nich nezbytná. V současnosti na Open Gate pracují dva kolejní speciální pedagogové, resp. dvě speciální pedagožky, a to jedna pro dívčí koleje a jedna pro chlapecké. Obě spolu spolupracují, v případě potřeby či nepřítomnosti jedné z nich se zastupují. SENCO je momentálně speciální pedagožka pro chlapeckou kolej.

4.2 Podpora speciálního pedagoga ve škole

Samozřejmě s jedním speciálním pedagogem, který by pokryl celodenní potřebu jeho podpory, by si boarding school nevystačila. Proto je na Open Gate nejen kolejní speciální pedagog, ale také školní speciální pedagog.

Základní prací speciálního pedagoga na Open Gate je včasná a komplexní diagnostika speciálně vzdělávacích potřeb studentů, popřípadě školní neúspěšnosti. Realizuje vyšetření, kontaktuje a spolupracuje s příslušnými pedagogicko-psychologickými poradnami. Zpracovává dotazníky zaměřené na zjišťování podpory žáků, pozorování a screening při vyučování i mimo něj. Provádí anamnézy a vede pečlivě záznamové karty studentů, které pravidelně aktualizuje v zájmu studenta. Navrhuje kompenzační pomůcky a zprostředkovává je nebo pomáhá s jejich využitím.

Hlavní činností je bez pochyby individuální práce s žákem, která probíhá v souladu s jeho individuálním vzdělávacím plánem. Pracuje se žáky v jednotlivých hodinách podle jím stanoveného plánu. Zvláštní péči vyžadují předměty, jež jsou vyučovány v anglickém jazyce, zde je nutná spolupráce speciálního pedagoga a vyučujícího (většinou rodilého mluvčího) při přípravě hodiny. Navrhuje studentům, ale i učitelům pomůcky, které usnadní jejich vzdělávání nebo výuku. Speciální pedagog je základním činitelem při tvorbě IVP. Individuálně vzdělávací plán navrhuje buď pedagogicko-psychologická poradna, nebo školní speciální pedagog. Účastní se pravidelně schůzek SEN a setkání Pastoral Board. Předkládá zprávy o své práci, vyhodnocuje dosahování cílů a navrhuje opatření, která by byla efektivní a pro žáka motivující v dalším rozvoji. Při své práci se snaží používat rozmanité formy a metody práce.

V současné době má Open Gate k dispozici jednoho školního speciálního pedagoga, resp. pedagožku, která plní tuto funkci, ale také jeden z učitelů anglického jazyka (rodilý mluvčí) má vystudovanou speciální pedagogiku a dlouholetou praxi v práci se studenty se SVP v zahraničí. Tudíž je také schopen tuto funkci zastat.

4.3 Poradenská služba ve škole a na kolejích

Spolupráce školy a kolejí je na Open Gate samozřejmostí. Jsem přesvědčena, že tato koordinace mezi učiteli a vychovateli je zásadní a plodná z hlediska přípravy žáků. Velmi efektivním způsobem lze zabránit zapomínání úkolů a je možno zlepšit studijní návyky a výsledky jednotlivců. Naproti tomu, tradiční česká škola v tomto ohledu má pouze omezený vliv a je nucena spoléhat se na ochotu rodiny. Bohužel se poslední dobou čím dál častěji množí negativní postřehy pedagogů

a vychovatelů s dlouholetou praxí, kteří si stěžují na to, že ochota a vůle rodiny se školou úzce spolupracovat je u nás čím dál menší, což má negativní vliv nejen na studijní výsledky dětí, ale také na jejich chování a jednání. Důvody mohou být různé – větší pracovní vytíženost rodiny i postupné změny, kterými naše kulturní prostředí prochází. I z tohoto důvodu je na OG zřízena speciální poradenská služba. Tato služba je zřízena nejen pro studenty naší školy, ale také pro jejich zákonné zástupce. Plní funkci informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou. Působí také jako preventivní výchovná péče, poskytující odborné speciálně pedagogické poradenství a kariérní poradenství.

Na Open Gate pracuje v rámci školní poradny výchovný poradce, který je současně koordinátorem ŠVP, metodik prevence, který je také speciálním pedagogem, školní psycholog a kariérní poradce. Podle vzoru britských kolejních škol tito specialisté společně se zástupcem ředitele a s ředitelem školy tvoří tým zvaný Pastoral board.

Metodik prevence se podílí na přípravě a realizaci preventivního školního programu, zaměřeného na prevenci či minimalizaci sociálně patologických jevů, resp. sociálně deviantního chování dětí a mládeže, jako je záškoláctví, agrese a šikana, tabakismus, alkoholismus, drogy a drogové závislosti, delikvence mladistvých a kriminalita mládeže. Pravidelně poskytuje studentům informace s ohledem na jejich věk, aby byli schopni orientovat se v dané problematice (např. zneužívání návykových látek), vhodně pečovali o své zdraví a uměli smysluplně využívat svůj volný čas.

Školní psycholog není v současné době ještě povinným specialistou na školách, proto není jeho funkce jasně vymezena. I když z praxe dobře víme, že je nepostradatelný, zvláště pak na kolejní škole, kde studenti pobývají někdy i několik týdnů bez návštěvy rodinných příslušníků a přátel. Školní psycholog OG pracuje společně s kolektivem odborníků na preventivních programech, poskytuje individuální terapeutickou pomoc. Realizuje programy, které slouží jako prevence stresových situací pro žáky kolejního typu školy, vede žáky k psychohygienickým návykům.

Mezi rizikové faktory, které se mohou na kolejní škole vyskytnout, patří například závislosti, včetně nedrogových (na počítačích), stres, frustrace, deprivace, deprese, omezený sexuální život, sexuální chování mezi osobami mladšími patnácti let, šikana a kyberšikana, xenofobie, díky životu v komunitě také ztráta soukromí, s tím související potíže s komunikací, kvůli dlouhému pobytu na internátě taky odtržení od rodičů, ztráta důvěry k rodičům a odsunutí od života doma.

4.4 Realizace speciálně pedagogické podpory během odpoledne

Kromě běžné celodenní podpory speciálního pedagoga na kolejích a ve škole dle stanoveného rozvrhu, který je určen individuálně jednotlivým studentům, pracují speciální pedagogové také během pevně daných denních studijních dob, kdy studenti Open Gate musí tyto doby dodržovat. Patří sem tzv. prep-time, platící pro všechny studenty od 19 do 20 hod od pondělí do čtvrtka, a study skills, který mají všichni žáci primy a sekundy od pondělí do čtvrtka. Je nutné podotknout, že speciální pedagogové jsou během těchto dob po celý čas přítomni a pomáhají studentům.

Příprava na vyučování = preparation time (prep-time)

Na Open Gate je velký důraz kladen na studijní výsledky, proto se zde musí dbát také na důslednou přípravu studenta na vyučování. V kolejním řádu je stanovena doba, kdy na kolejích panuje studijní atmosféra, která zaručuje každému studentovi klid a možnost se intenzivně, zodpovědně a hlavně pravidelně připravovat na jednotlivé předměty. V době preparation time, tj. od 19 do 20 hodin, jsou na kolejích přítomni vychovatelé, speciální pedagog a podle potřeby i jednotliví učitelé. Všichni tito pedagogičtí pracovníci pomáhají studentům s přípravou na vyučování. Tito pedagogové jsou zárukou individuálního přístupu ke studentovi v době přípravy. Učí je plánovat si volný čas, pracovat samostatně a zodpovědně, splnit zadaná kritéria a odevzdat úkol ve stanoveném termínu.

Příprava na vyučování má svá pravidla, např. koná se od pondělí do čtvrtka ve stejný čas - od 19 do 20 hodin (výjimkou je jeden den v týdnu, kdy má student povolenou dlouhou vycházku), studenti jsou zařazeny speciálním pedagogem do studijních skupin podle jejich studijních výsledků a individuálních možností, jsou buď na svých pokojích, kde se individuálně připravují, nebo mají řízený prep, kdy jsou skupiny studentů pod dozorem vychovatele či pedagoga, kteří jim pomáhají s přípravou. Preparation time musí být využíván ke studiu, k získávání, upevňování a prohlubování svých znalostí, vědomostí a studijních dovedností. Pokud student potřebuje pracovat ve skupině s ostatními spolužáky (některé skupinové domácí úkoly), ohlásí svůj záměr 15 minut před začátkem studijní doby vychovateli a spolužáci se pak učí v hale kolejí.

Speciální pedagog může studenty dělit do čtyř skupin, postupuje podle těchto kritérií:

1. skupinu tvoří studenti primy, kteří se připravují z počátku na vyučování společně, s cílem naučit děti učit se efektivně, pracovat s textem, osvojit si studijní návyky.
2. skupina, to jsou studenti, kteří nedosahují výsledků, které odpovídají jejich schopnostem a znalostem. Nejsou připraveni studovat samostatně, potřebují dohled nebo pomoc. Přípravu na vyučování sleduje pedagogický pracovník.
3. skupina - studenti se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří pracují na základě individuálního vzdělávacího plánu. Příprava probíhá za podpory a vedení speciálního pedagoga
4. skupina - studenti, kteří dosahují velmi dobrých výsledků a prokazují ve školní práci, že se na vyučování umí připravit samostatně a zodpovědně. Jejich domácí práce jsou odevzdávány v termínu a v požadované kvalitě. Studenti se připravují samostatně na svých pokojích.

Speciální pedagog průběžně sleduje výsledky jednotlivých studentů a na základě informací učitelů a vychovatelů vyhodnocuje situaci a navrhuje příslušná opatření ve spolupráci s vedoucími vychovateli, školním psychologem a výchovným poradcem. Společně řeší i situace, kdy žák trvale porušuje pravidla pro přípravu na vyučování nebo se záměrně na vyučování nepřipravuje.

V případě, že student nevyužívá studijní dobu ke studiu, jeho výsledky práce nejsou dobré, opakovaně neodevzdává zadanou práci v požadované kvalitě a v dohodnutém termínu, je přistoupeno k výchovným opatřením, která vedou ke zlepšení situace. K zlepšení akademických výsledků lze přeradit studenta do jiné skupiny. Pokud si student neplní své studijní povinnosti, může mu být odepřena dlouhá vycházka a on si plní povinnou přípravu na vyučování každý den. Studentům může být také prodloužena studijní doba formou konzultací s učitelem. O těchto postupech jsou vždy informováni pedagogičtí pracovníci, student a jeho zákonní zástupci.

Study skills (= dovednost učit se)

Na Open Gate nastupují většinou žáci, kteří měli v minulé škole výborné známky, aniž by se museli učit. Ale systém vzdělávání na OG vyžaduje od studentů

systematickou přípravu. Studenti se musí umět učit, tzv. biflováním by jejich známky klesaly a oni by vědomosti nedokázali využít v ostatních předmětech, převést a uplatnit v běžném životě.

V prvních dvou ročnících osmiletého studia na OG, tj. v primě a sekundě, je kladen velký důraz na správné návyky a dovednosti jak se efektivně učit. Pracuje se také na tréninku pozornosti (správná motivace, střídání aktivizace studenta s méně náročnými úkoly), vhodném výběru metody učení (učit se na hlas, vymyšlení příběhů atd.), na krátkodobé a dlouhodobé paměti (Kimova hra, zapisování do slepých mapek, zapamatování si a napsání tabulky libovolných čísel, písmen apod.), kritické myšlení (volné psaní, diamant, brainstorming), změna slova MUSET za slovo CHTÍT, tvoření myšlenkových map, porozumění učení důležitější než memorování apod.

Study skills mají žáci zapsané ve svých rozvrzích pravidelně na každý týden, individuálně i častěji, podle potřeby studenta. Tyto hodiny vede školní speciální pedagog, pokud se jedná o skupinovou práci. Kolejný speciální pedagog spolupracuje se školním a vede study skills individuálně a častěji, podle potřeby studenta.

4.6 Práce s nadanými a mimořádně nadanými žáky

Jak již bylo v této práci několikrát napsáno, Open Gate je gymnázium pro nadané děti především ze sociálně slabého prostředí. Vzdělávání dětí nadaných a mimořádně nadaných je vymezeno ve školském zákoně č. 561/2004 a ve vyhlášce č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Studenty mimořádně nadané diagnostikuje pouze PPP, kdy student dosáhne součtu IQ 130 ve všech schopnostech. Těmto žákům je vypracován IVP, podle něhož se vzdělává, může zažádat i o navýšený normativ. Tyto studenty lze také přefadit do vyššího ročníku, kdy je třeba, aby žák splnil komisionální zkoušky. U dětí, které nemají nadání diagnostikované PPP, je stejně nutné respektovat jejich osobnostní zvláštnosti a pracovat se studentem individuálně.

Na Open Gate jsou studenti rozděleni do skupin podle úrovně znalostí, a to v předmětech anglický jazyk, další cizí jazyky (španělský, německý, francouzský) a matematika, většinou jsou tyto skupiny utvořeny napříč ročníky. Studentům se snaží škola poskytnout dostatek podnětů pro jejich zvědavost a osobní rozvoj, proto nabízí široké spektrum volnočasových aktivit, nepovinných předmětů, besed a seminářů. Studenti mají možnost zapojovat se do vyhlašovaných projektů a soutěží i v rámci

jiných škol a zemí. Nadaným studentům je dána také podpora formou e-learningu, což je zapojení se např. do programu TALNET. Studenti jsou podporováni ve vedení a organizování vlastních aktivit, besed nebo projektů pro ostatní studenty.

Vzdělávání nadaných žáků vyžaduje od všech pedagogických pracovníků náročnější přípravu na vyučování a práci s žákem při přípravě na vyučování. Studenti jsou velmi zvědaví, mají zálibu v řešení problémových úloh. Často pracují samostatně na náročnějších úkolech (vypracovávají prezentace, pořádají přednášky, vedou vyučovací hodiny, tvoří myšlenkové mapy a plakáty atd.).

5 Kasuistiky studentů

Tuto část budu věnovat dvěma konkrétním kasuistikám studentů Open Gate, kteří patří mezi žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Mým úkolem je popsat jejich osobní, rodinné, zdravotní, sociální a školní anamnézy, dále napíši, jaká jim zde byla, nebo stále je věnována speciálně pedagogická podpora. Nakonec dle jejich současných studijních výsledků napíši, zda podpora speciálního pedagoga pomohla těmto studentům ke zlepšení způsobů vzdělávání, a tím zlepšila, případně nezlepšila jejich studijní výsledky.

Informace o těchto studentech jsem získala z vnitřních materiálů Open Gate, od pedagogů, ze zdravotní dokumentace studentů, kterou mi osobně půjčili k nahlédnutí, a v neposlední řadě rozhovorem s oběma studenty a jejich spolužáky. Jak vedení Open Gate, tak samotní žáci dobrovolně souhlasili s poskytnutím informací pro tuto bakalářskou práci a jejich zveřejnění zde. Znovu upozorňuji, že jména obou studentů jsem změnila.

5.1 Jirka

Osobní anamnéza

Jirkova matka měla klidné těhotenství. Jirka je druhé její narozené dítě. Matka řádně chodila na gynekologické prohlídky, vše bylo údajně v pořádku. Jirka se narodil předčasně v 31. týdnu těhotenství, měřil 46 cm a vážil 1,48 kg. Byl umístěn do inkubátoru. Měsíc po narození dostal zápal plic. Jirkovi rodiče se domnívají, že současně s tím ztratil vědomí, což zapříčinilo krátké neprokrvování mozku. Tím vzniklo Jirkovo postižení dětskou mozkovou obrnou. V nemocnici mu měnili krev a našli cystu na mozku, která po krátké době zmizela. Po příjezdu z porodnice se vše zdálo být v pořádku. Každé dva týdny docházeli rodiče s Jirkou k očnímu lékaři. Jirka začal „pást koníčky“, o několik měsíců později se začal plazit a přetáčet. V prvním roce se začal stavět na špičky. Začal každou noc plakat. Rodiče s Jirkou navštívili odborného lékaře, který mu diagnostikoval reuma a předepsal brufen. Jirka si dával ruce v pěst, a tak lékař doporučil mamince, aby mu ruce prohýbala. Což byla chyba, protože nyní má při natažení dlaně prsty prohnuté. Neznámá paní rodiče informovala o tom, že by to mohla být dětská mozková obrna. Na řadě bylo další odborné vyšetření, které tuto diagnostiku potvrdilo. Jirka v noci plakal bolestí ze zkracování šlach.

Jelikož je Jirka odkázán na pomoc druhých a na invalidní vozík, je často vystavován soucitu a zvýšené pozornosti. Ale i naopak, setkává se s vyhybavostí, odmítání a skrytou agresí. Protože Jirka je velmi ctižádostivý, dosahuje vynikajících studijních výsledků a setkává se tak s určitým druhem zřejmě „závisti“ či nepřejícnosti. Ale je však velmi statečný, což dokazuje, že bydlí druhým rokem na kolejích gymnázia, kde nemá ani rodinu ani svého asistenta.

Jirka své onemocnění přijímá už od dětství. Nestydí se se mnou o čemkoliv mluvit. Jak ale sám uvádí, je velký trémista. Pokud má trému, což mívá i ve škole před některými profesory, necítí se dobře a mluvení o své nemoci není tak otevřené, plynulé a bez jakýchkoliv rozpaků.

Jirka říká, že mu nevadí jizvy, které mu po operacích zůstaly, zvykl si i na bolestivé Vojtovy cviky. S čím se ale nikdy nesmíří, je neschopnost chodit. Udělá vše pro to, aby se mohl pohybovat bez vozíku. Jirka má svou přední teorii: „Všechno, co se stane, má nějaký smysl. Kdyby nebylo již zmiňované příhody, nikdy nebudu tam, kde jsem teď, nikdy nepotkám lidi, které znám, nikdy se nenaučím to, co jsem se naučil, a nikdy nebudu žít tak, jak žiji nyní se všemi svými cíli.“ Svoje onemocnění se snaží chápat jako otevřené dveře do nekonečně dlouhé místnosti se spoustou chodeb a je jen na něm, jak tento prostor využije. Jak uvádějí Jirkovi rodiče, obdivují jeho nezkrotnou ctižádost, schopnost komunikace a seberealizace. Jirka totiž každoročně oslovuje sponzory pro svůj léčebný pobyt v Egyptě, většinou se však setkává s milou, ale odmítavou odpovědí. Paní doktorku v Egyptě také zkontaktoval on sám. Sám oslovuje cestovní kanceláře s žádostí o slevu na ubytování pro rehabilitační pobyt, píše do médií.

Rodinná anamnéza

Jirka se narodil na Slovensku, v jeho devíti letech z důvodů lékařské péče se celá rodina přestěhovala do Prahy. V Praze je spokojený a kvalitnější lékařská péče je pro něj dostupnější.

Otec byl dlouho odloučen od rodiny, pouze ji navštěvoval, matka byla na celou domácnost a péči o Jirku sama, proto nemohla pracovat. V současné době matka pracuje v Praze jako asistentka pedagoga na základní škole. Otec je policistou. Starší sestra (25 let), která má jiného otce než Jirka, vystudovala Policejní akademii v Praze, je v současné době na mateřské dovolené.

Když Jirka v září 2008 nastoupil na gymnázium Open Gate, rodiče se rozváděli, o rok později uvedli, že spolu zůstávají. V rodině dodnes ale panuje nepříznivá

atmosféra, proto Jirka, i když je z Prahy, zůstává na kolejích někdy i o víkendu. Do školy ho vždy vozí a jezdí pro něj otec. Autoritou v rodině je bezpodmínečně otec. Jirka od svých 10 let vede všechny účty domácnosti, neboť je v této oblasti velmi schopný a chtěl rodičům něčím odlehčit.

V Jirkově rodině nebylo jeho postižení nikdy tabu. Ani nemohlo. Jirka si díky svému vysokému intelektu a internetové zdatnosti všechny dostupné informace vyhledal sám. Sestra společně s matkou doprovázejí Jirku každoročně do Egypta, jsou mu velikou oporou, jako celá jeho rodina. Dalším blízkým člověkem je pro Jirku jeho rehabilitační sestra z lázní.

Mezi ostatní příbuzné patří babička na Slovensku, kterou každý rok navštěvují. O jiných příbuzných se Jirka nezmiňuje. Po kamarádech a rodném městě se mu příliš nestýská, jezdí na pravidelné návštěvy.

Zdravotní anamnéza

Dětská mozková obrna (DMO) je pojem označující skupiny chronických onemocnění charakterizovaných poruchou centrální kontroly hybnosti, která se projevuje v prvních letech života a zpravidla se nezhoršuje. Označení dětská vyjadřuje období, kdy se nemoc začíná projevovat, pojem mozková určuje příčinu poruchy, která je v mozku. A slovo obrna vyjadřuje, že se jedná o nemoc postihující hybnost těla (Dětská mozková obrna [online]. 2011 [2011-02-26]. Dostupné na WWW: <<http://nemoci.vitalion.cz/detska-mozkova-obrna>>.). DMO je nevyléčitelná nemoc. Často se vyskytuje s kombinací jiného postižení (např. mentální postižení, epilepsie, hydrocefalus, růstové problémy, poruchy zraku a sluchu, abnormální pocity a poruchy citlivosti), není to však pravidlem, jako u Jirky. V jeho lékařských zprávách se často objevuje poznámka o výtečném intelektu, což dokazuje jeho nynější studium na gymnáziu pro nadané děti, kde prospívá s výtečnými výsledky.

Jirka má spastickou formu DMO. Svaly při spastické diparéze (oslabení obou dolních končetin) jsou v postižených partiích ztuhlé a trvale stažené (spastické). Jirka se dokáže postavit a s pomocí opory udělat několik kroků. Je však závislý na invalidním vozíku. Je ale pevně rozhodnut, že udělá vše, aby mohl chodit.

Jirka ve třech letech podstoupil první ortopedickou operaci dolních končetin ve třech etážích (aduktory, flexory kolen a achilovy šlachy). Sádry měl na obou nohách po pas. O rok později ho čekala další operace – výběr nosních mandlí a operace obou očí pro strabismus. V 11. letech byl Jiří operován grice pravé nožní klenby. Z holenní kosti

mu byl vzat štěp a vložen z vnější strany do kotníku. Sádru měl po koleno, ale musel mít na obou nohách ortézy, opět po pás. Nesměly se sundávat. Ale jelikož to Jirku nesnesitelně bolelo, tak ortézy sundávali. Rok na to čekala Jirku ta samá operace na druhé dolní končetině. Po těchto operacích má chlapec jizvy v pase po každé straně.

Jirkova léčba je holistická – spočívá v přírodních medikamentech, přísné dietě, kdy nesmí mléčné výrobky, bílou mouku, vepřové a hovězí maso, konzervované produkty a umělá sladidla. A samozřejmě je důležité usilovné cvičení a rehabilitace, aby roky atrofované svaly znovu nabyly svou činnost a zkrácené šlachy se protáhly. Jirkovy kosti stále rostou, ale svaly nerostou a neprotahují se samy, spíše se stahují. Léky, které Jirka užívá, jsou založeny na přírodní bázi a po očištění organismu a stimulaci spouštějí regeneraci buněk. Buňky, které Jiřímu odumřely, lze regenerovat, nebo jejich funkci nahradit jinými centry. Tato léčba mu může pomoci k samostatné chůzi, ale musí se opakovat pro dosažení požadovaného efektu. Tuto léčbu pro větší účinek ještě kombinuje s navazujícím pobytem v Janských Lázních, kde má plně nabitý program rehabilitací. Léčba pokračuje samozřejmě i doma po návratu ze školy. Regeneruje své tělo, zároveň správným nastavením metabolismu dodává tělu vitalitu a energii. Léčba lékařky také spočívá v tom, že každá jizva je blokace (mrtvá tkáň), do níž paní doktorka vpichuje látky podporující regeneraci, a jizva po určitém čase mění svůj tvar a ožívuje se, o čemž svědčí i schopnost opálení.

Jednou se Jirka dočetl v novinách o téměř zázračných metodách MUDr. Evy Augustinové, která má své SOS centrum v Egyptě, a sám se s ní zkontaktoval. Její léčba spočívá v kombinaci západní a východní medicíny, podávání přírodních látek, cvičení, přísné dietě a povzbuzování mysli. Má skvělé výsledky při léčení právě DMO, ale i lupénky, autismu či Parkinsonova syndromu. Úspěch má tato léčba i u Jirky, což potvrzuje i jeho rehabilitační sestra z lázní a také paní učitelka, která říká, že sedí o moc lépe, rovněji, a nemá spazmy při mluvení. Do Egypta jezdí Jirka každé léto na dvouměsíční léčebný pobyt.

Jirka je odhodlán podstoupit ještě jednu operaci. Chtěl by být operován co nejdříve, protože postupně dochází k proximalizaci (výš než by měly být) patell (čěšek). Tělesné postižení je kromě funkční stránky handicapující též v oblasti estetické, což se projevuje více v oblasti psychické a sociální.

Zájmy

Mezi jeho koníčky patří také studium jazyků, poslech hudby, četba a výpočetní technika. Jirkovy písemné projevy jsou na vysoké úrovni, což se projevuje též ve škole. Jirkovo velkou vášní je psaní básní. Píše je od základní školy a v budoucnu plánuje vydání knihy. Má velmi slušné a kultivované vystupování, a to se nelíbí některým jeho spolužákům. S agresí nebo šikanou se ale Jirka neseťkává. Pokud má Jirka něčí pozornost pro sebe, je velmi přátelský a ochotný. Rád si povídá a vypráví. Svého posluchače chce mít jen pro sebe. Milá a upřímná pozornost je pro něj důležitá, protože je velmi společenský a zároveň je velmi senzitivní osobnost.

Jak Jirka sám uvádí, motivací je mu reálná kritika. Nemá rád pochvalu z lítosti a neupřímnost. Občas bývá Jirkovi smutno. Řeší to poslechem hudby, a to jakékoliv kromě techna. Všelékem je podle něj láska, hlavně ta, kterou dostává od svých rodičů. Častý humor slouží Jirkovi jako copingová strategie, tedy přijetí vlastního handicapu a zabránění sebelítosti a soucitu ostatních, odmítání se.

Sociální anamnéza

V třídním kolektivu, kde nejsou dobré vztahy a který není příliš přátelský, má Jirka svého nejlepšího kamaráda Frantu. Protože Jirka nemá žádného svého asistenta, Franta jej plně zastupuje, se vším Jirkovi dobrovolně a rád pomáhá. Téměř pořád jsou vidět spolu, a to s úsměvem na rtech. Působí jako nerozlučná dvojka. Ostatní spolužáky ze třídy prý Jirka ignoruje. Podle výpovědí spolužáků, je Jirka až moc ambiciózní a snaží se vystupovat jako dospělý, na což nemá vědomosti a v roli studenta mu to nepřísluší. Ostatní spolužáci ze školy, především mladší, dívky i chlapci, se s Jirkou přátelí a ve volném čase, při obědě či večeři, na kolejkách i ve škole si s ním povídají. Někteří ho rádi dopravují na vozíku do školy, jídelny nebo na koleje, pomáhají mu se vším, co potřebuje. Někteří sami chodí za ním na pokoj a ptají se, zda nepotřebuje s něčím pomoci. Také Jirka je kdykoliv ochoten poskytnout jim pomocnou ruku.

Protože jsou finanční náklady na rehabilitační pobyt v Egyptě vysoké, oslovuje Jirka každoročně sponzory a cestovní kanceláře, kde žádá o slevy. Nikdy však slevu nebo sponzoring nedostal, nikoho podle něj nezajímá chlapec, který chce chodit. Špatnou zkušenost má i s lékaři. Jeho první lékařka, byla velmi arogantní, neprofesionální a necitlivá. Rodiče pro Jirku chtěli samozřejmě to nejlepší, tedy dosáhnout jeho chůze. Jirka sám uvádí: „Pokud se setkám s lidským zlem nebo nenávisť, nevšímám si toho. Je to větší zlo pro toho člověka, který tuto vlastnost nosí

v sobě. Já osobně nevidím důvod, proč bychom se měli nenávidět nebo si cokoliiv závidět.“

Jirka vidí své omezení nejen v neschopnosti chodit, ale také má potíže s navazováním nových vztahů, nemůže vést plnohodnotný život. Jedná se jak o vztahy přátelské, tak partnerské. Jelikož je Jirka právě v období dospívání, je pochopitelné, že se mu začínají líbit dívky, že prožívá svou první zamilovanost. Zřejmě kvůli svému postižení však dosud žádný vztah s dívkou nenavázal.

Ne vždy se setkal s pochopením. Např. u své minulé paní učitelky, jež mu dala jeho první pětku v životě. Nestihl totiž vybarvit mapku, kterou dostal za domácí úkol, protože ten den měl jiné a důležitější úkoly a musel cvičit. Myslím si, že Jirka je iniciátorem boje za spravedlnost, působí dojmem, že nemá co ztratit. Za kolejná a školní změny bojuje otevřeně, působí tak velmi sebejistě. Opak je však pravdou.

Jirka se snaží kompenzovat své postižení a nemohoucnost pohybu studiem, získáváním znalostí, psaním básní, rétorikou a podobnými aktivitami. V úvahu pro něj připadají pouze maximální výkony, prostě uspět co nejlépe. Dle vyjádření některých kompetentních osob z gymnázia Jirka sebe a své možnosti mnohdy přeceňuje.

Sociální vztahy ve škole a na kolejích:

Na kolejích Jirka bydlí na samostatném pokoji vzhledem soukromí, které potřebuje pro cvičení či nandávání ortéz na spánek apod. Jelikož nemá Jirka osobního asistenta, je často v „pěči“ svých kamarádů. Několik silných vztahů zde Jirka navázal, ale není jich mnoho. Navštěvuje třídu, která nemá příliš dobré vztahy. Jirka je velmi ctižádostivý, dosahuje výborných studijních výsledků, setkává se zde s určitým druhem „nepřejčnosti“. Jeho spolužáci uvádí, že se snaží být dospělý, vystupovat tak, ale jeho pozice studenta = spolužáka, tomu nepřísluší, není však neoblíbený. S diskriminací či šikanou se zde nikdy neseťkal, ani nikde jinde.

S profesory a vychovateli má Jirka výborné vztahy. Uvádí, že před většinou profesorů mívá trému. Jeho vystupování je velmi slušné a distingované.

Školní anamnéza

Jirka měl roční odklad školní docházky. Ve třídním kolektivu se cítil dobře. Někdy míval pocit, že mu škola nic nového nepřináší, často opravoval paní učitelku. Měl spoustu znalostí, protože jeho starší sestra jej před vstupem do školy učila doma. Protože Jirkův odpolední program byl plně nabyt rehabilitací a cvičením, už neměl čas

se do školy připravovat, ale nebylo to ani potřeba. Před stěhováním do Prahy museli rodiče upravit byt na bezbariérový. Jirka vzpomíná, že podle tehdejší paní doktorky neměl nárok na vozík, a tak ho maminka do školy vozila do dvanácti let v kočárku. Osobního ani pedagogického asistenta Jirka nikdy neměl. Na toaletu mu pomáhala paní učitelka.

Od roku 2008 studuje Jirka osmileté kolejní gymnázium v Babicích, které je pro žáky s vysokými intelektuálními schopnostmi. Před nástupem do školy byl podán návrh na pedagogické asistenty, který byl zatím Jirkou i jeho rodiči pozastaven, z důvodu vyzkoušení žití ve škole i na kolejích bez něj. Jako hlavní cíl bylo stanoveno zapojení Jirky do života na Open Gate, začlenění do kolektivu vrstevníků a doplnění učiva (druhý jazyk, angličtina).

Jirka nastoupil na OG v říjnu 2008. Nejprve byl několikrát proveden osobní rozhovor s jeho matkou, co Jirka potřebuje, jaký má režim dne, v čem potřebuje pomoci. Matka kladla důraz kromě akademických cílů hlavně na každodenní cvičení a podporu v samostatnosti. Matka opakovaně každou středu dojížděla do školy, telefonicky informovala i zdravotní sestry. Byla rozladěna, že Jirka necvičí sám, nesedí tak, jak má a nevyužívá pomůcky (např. míč za zády). Vychovatelům byly předány přesné instrukce, jak mají na Jirku při cvičení dohlížet, zejména na nácvik chůze, dopomoc při nandávání ortéz na spaní. Jirka krátce po nástupu rozmlouval a pedagogickými pracovníky o svých přáních, které by chtěl naplňovat: plavání, jízda na koni, výuka dalších jazyků apod.

Po velmi krátké době se ukázalo, že asistent pedagoga a pomoc speciálního pedagoga je velmi nutná. Speciální pedagog pracoval s Jirkou v hodinách anglického jazyka a v hodinách vyučovaných v anglickém jazyce, asistent pedagoga mu pomáhal při plavání. Do konce měsíce jeho nástupu byla stanovena tato opatření:

- 14 dní intenzivní výuka pouze angličtiny a němčiny
- Sestavení IVP, kontaktována a pozvána PPP (Jirka měl propadlé vyšetření a doporučení)
- Němčina v hodinách i mimo hodiny – 3x týdně na koleji (učitel, speciální pedagog)
- Plavání domluveno 2x týdně v rámci zdravotní tělesné výchovy (asistent pedagoga, zdravotní sestra)

V listopadu navštívila Jirku na OG pracovnice Pedagogicko psychologické poradny, s kterou byl zkonzultován IVP. Jirka navštívil svého lékaře, který konstatoval zhoršení fyzické kondice Jirky, proto opět setkání s matkou, aby se situaci vyjasnila (co, kdy a kolikrát cvičit), přítomen i Jirka. Jirka v tomto měsíci neplaval pravidelně, protože si zdravotní sestra, která Jirkovi dopomáhá, zlomila ruku. Jako opatření byly změněny služby nočních vychovatelů a sester, tak aby se mohl vždy jeden Jirkovi věnovat. Pro vychovatele i zdravotní sestry objednáno plavecký kurz. Zdravotní sestra se od prosince věnovala Jirkovi každý den od 20.00 do 21.30. V tento čas Jirka plaval, jezdil na rotopedu, posiloval a protahoval svaly dle instrukcí matky.

Režim dne:

- 6.00 – 6.20 hod. budíček – sundání ortéz, oblékání, posazení do vozíku (asistence vychovatel)
- Osobní hygiena – samostatně
- 7.30 - 7.45 hod odchod do školy – dopomoc spolužáků nebo vychovatele
- Dopoledne škola – pohyb po škole sám nebo s dopomocí spolužáků
- 12.00 – 13.00 oběd – dopomoc
- Odpolední vyučování
- Svačina – dopomoc
- Odchod na kolej – dopomoc
- Pobyt na koleji – internet i přístup k tisku přímo z pokoje
- Odpolední aktivity – kondiční plavání (středa odpoledne)
- Večeře – dopomoc
- Večer se sestrou
- Chůze s vychovatelem, 21.30 – 22.00, nasazení nočních ortéz – noční klid

Na základě odborných posudků a po dohodě s rodiči bylo rozhodnuto, že Jirka se bude vzdělávat podle individuálně vzdělávacího plánu. Výuka probíhala podle platných vzdělávacích dokumentů bez časové nebo obsahové redukce učiva. Specifika spočívala v přístupu ke studentovi, v tolerantnosti při hodnocení a klasifikaci.

Specifické metody práce ve všech vyučovaných předmětech:

- poskytovat delší časové úseky při časově limitované práci, vzhledem k oslabení v jemné i hrubé motorice.
- při rýsování, výtvarném projevu- nehodnotit, využívat pomoc
- využívání tabulek, přehledů a pravidel
- využívání PC s korektorem pravopisu
- preferovat ústní zkoušení, ne testy
- sledovat projevy únavy, selhávání
- při psaní dbát na správné, bezpečné a stabilní sezení- správně vysoká židle, lavice, tak aby se opíral celými chodidly o podlahu či podpěru, pravý úhel v kotnících, kolenou a kyčlích.
- zabránit spastickému sjíždění dopředu či do stran- nesprávné sezení odvádí žákovi mentální energii a vede k výrazné chybovosti v písemném projevu.

V rámci klasifikace Jirky v souvislosti s písemným projevem jsou učitelé tolerantnější. Důraz je kladen na obsahovou stránku písemného projevu. Míra osvojení mluvních dovedností je kontrolována a hodnocena s nejvyšší možnou mírou povzbuzení ze strany učitele.

Konkrétní rozsah a organizace speciální péče:

Jirka měl v prvním roce každý týden 4 X 60 minut anglického jazyka, 1 X 60 minut reedukačně kompenzační péči, 4 X 45 minut asistenci speciálního pedagoga v anglicky vyučovaných předmětech, 2 X 45 minut rehabilitačního plavání a 2 X 45 minut plavání v rámci tělesné výchovy, ze které není osvobozen. Reedukačně – kompenzační péče je zaměřena na rozvoj jemné a hrubé motoriky, grafomotorika, koordinace ruka – oko, orientace v prostoru, samoobslužné aktivity. Péče je Jirkovi poskytována v rámci kmenové třídy formou individuální péče - pedagogický asistent v doučování a reedukačně – kompenzační péči individuálně.

Konkrétní činnost asistenta pedagoga:

Opakovaným výkladem vysvětluje určité části učiva a procvičuje je podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo speciálního pedagoga. Provádí výchovně

vzdělávací činnost, zaměřenou na specifické potřeby dítěte. Asistent pedagoga pracuje vždy podle pokynů a pod vedením učitele a speciálního pedagoga. Jeho pozice v pedagogickém procesu pomáhá zjm. při komunikaci se studenty, při spolupráci se zákonnými zástupci žáků a komunitou. Asistuje v hodinách matematiky, výtvarné výchovy, dějepisu, zeměpisu a tělesné výchovy. Ve všech předmětech slouží jako dopomoc při grafických úkonech. Dopomoc při aktivitách vyžadujících delší zaměření pozornosti a zrakové kontroly. Dopomoc při přesunech po budově, s orientace v prostoru, při koordinaci pohybů, přesnost zacílení pohybu. Pomáhá také Jirkovi naučit se efektivně učit.

Doporučené obecné metody a přístupy k Jirkovi

- Prodloužený výklad
- Ústní procvičování
- Preferovat ústní zkoušení
- Prodloužení času na kontrolu a dokončení práce
- Kontrola pochopení zadání úkolu, instrukce
- Respektovat individuální tempo
- Multisenzoriální přístup
- Kopírování zápisů

Pro výuku cizích jazyků bylo doporučeno preferovat ústní zkoušení a praktické používání jazyka. Do hodnocení zahrnout znalosti i jiné než ryze jazykové. Dále bylo doporučeno využívat alternativní formy zápisu (stručná tištěná verze, kratší zápis, kopie od spolužáků), využití náčrtů, časových os, grafů, schémat, přehledů, obrázků apod. Při ověřování znalostí volit raději individuální přístup. V hodnocení se nezaměřovat pouze na výsledek, ocenit i část dobře provedeného úkolu. Je potřeba u Jirky zohlednit jeho individuální pomalé tempo, výkyvy a kolísání ve výkonnosti.

Jirka využívá tyto kompenzační a učební pomůcky: počítačové výukové a reedukační programy, tabulky, přehledy pravidla, slovníky, pracovní listy, diktafon a jiné auditivní pomůcky, audiokazety, videokazety a CD.

5.1.1 Závěr Jirkovy kasuistiky

Jirka momentálně studuje v septimě gymnázia. Na Open Gate přešel na podzim roku 2008. Jirka je tělesně postižený a ke svému pohybu potřebuje vozík. Kvůli častým operacím hodně chyběl ve škole. Open Gate mu nabídlo individuální přístup a možnosti, které by na jiné škole neměl. Musel se doučit spoustu zameškané učební látky. Kvůli nedostatečné znalosti cizích jazyků mu byl na základě spolupráce speciálního pedagoga a PPP sestaven IVP podpůrné péče speciálního pedagoga. IVP byl zaměřen také na jeho zdravotní stav, kde mu byl stanoven program zdravotní tělesné výchovy. Jelikož má Jirka problémy i s jemnou i hrubou motorikou, má různé úlevy z hodnocení výtvarných a jiných grafických projevů.

Jirka využíval podporu ve škole v prvních letech, v současné době nemá asistenta pedagoga, ani nevyužívá podpory speciálního pedagoga ve škole a ani na kolejích. Jirka momentálně pracuje samostatně dle IVP a jeho výsledky ve škole jsou vynikající. Na začátku školního roku 2010/2011 tři měsíce chyběl, ale díky své pili, podpoře speciálního pedagoga ve škole a na kolejích i oborových učitelů si všechno učivo doučil. Sám přiznává, že bez počáteční pravidelné spolupráce se speciálním pedagogem a bez IVP by náročné studium v programu IB nikdy nezvládl, a tudíž by nemohl jít studovat na univerzitu svůj vysněný obor. Akademické nároky zvládá bez problémů sám a s dobrými výsledky. Podporu v sebe obslužných činnostech mu zajišťuje proškolený jeho kmenový vychovatel a noční vychovatelé (ortézy na noc). Vychovatel mu pomáhá a kontroluje správnost provádění rehabilitačních cviků.

Jirka je velmi vděčný za možnost studia na OG. Je zřejmé, že bez podpory, zájmu a snahy speciálních pedagogů, učitelů, vychovatelů, zdravotních sester a empatických kamarádů by jeho integrace na kolejní školu nebyla možná. Jirka měl velký zájem o možnost hippoterapie, jelikož v areálu Open Gate jsou k dispozici koně, na nichž studenti jezdí pouze v rámci kroužku jezdeckví. Koně však nejsou vycvičené pro takovýto druh terapie a škola ani nedisponuje vyškolenými terapeuty, kteří by měli oprávnění hippoterapii provádět. Z tohoto důvodu Open Gate požadavek Jirky zamítlo, i když podle mého názoru by hippoterapie Jirkovi pomohla ke zlepšení jeho zdravotního stavu.

5.2 Kamila

Osobní anamnéza

Kamila se narodila červenci 1993 v Praze. Její rodiče si přáli holčičku. Narodila se o tři týdny dříve, byla tedy umístěna do inkubátoru. Matka jí říkala, že porodila dříve, protože byla v těhotenství ve stresu, poněvadž její otec na matku křičel a nechoval se k ní hezky. Kamila neví svou váhu, míru ani konkrétní informace o jejím zdravotním stavu hned po narození. Uvádí, že byla velmi malá a slabá, měla špatnou krev, proto jí byla několikrát ještě v inkubátoru měněna. Její zdravotní stav byl rizikový. I když se rodiče na Kamilu těšili, situace rodiny nebyla příliš optimální. Měli málo finančních prostředků a rodiče si přestávali rozumět, docházelo často mezi nimi k hádkám a fyzickému násilí.

Rodinná anamnéza

Kamila má o rok staršího bratra Adama a v roce 2000 se jim narodila sestra Eva, která už nebyla plánovaná. Finanční situace v rodině nebyla ideální. Matka má středoškolské vzdělání v oblasti ekonomie. Před mateřskými dovolenými pracovala jako vedoucí prodavačka. Otec je vyučen truhlářem, ale z finančních důvodů se této oblasti nemohl věnovat. Pracoval jako skladník, ale často své zaměstnání měnil. Matka po mateřské dovolené s Kamilou začala pracovat jako dealerka kosmetických produktů. Svou práci měla podle Kamiliných slov ráda, věřila, že se jednou stane ředitelkou této firmy, ale své práci se příliš nevěnovala. V tuto dobu se nevěnovala ani roli matky. Kamila říká, že jí chyběl mateřský cit a že své děti citově zanedbávala. Doma měli neustálý a nesnesitelný nepořádek, skoro nikdy nevařila. Bylo u nich běžné, že dva dny neměli vůbec co jíst, stravovali se po kamarádech. Otec od rodiny odešel krátce po narození nejmladší dcery. Když byla Eva malá, starala se o ni převážně Kamila. Otec se nemohl o děti starat sám, protože musel splácet vysoké dluhy, které společně s matkou měli. Hodně jim pomáhala babička, matka otce, která se dětem věnovala. Kamila je s ní v kontaktu dodnes. O ostatních příbuzných se nezmiňuje.

Když bylo Kamile 11 let, situace u nich doma byla již neúnosná. Často je navštěvovali sociální pracovníci. Kvůli nepříznivé rodinné situaci byly děti matce odebrány a soud rozhodl o umístění všech tří sourozenců do ústavní péče, konkrétně do Klokánku. Jejich přestěhování bylo ze dne na den. Kamila si s bratrem uvědomovali, proč tato situace nastala, ale v Klokánku se jim zprvu vůbec nelíbilo. Nebyla zde šťastná, necítila se jako doma. Mladší sestře se zprvu po domově stýskalo. Tety

v Klokánku nebyly příliš milé, Kamila často plakala, ale věděla, že doma být nemůžou. Časem si v Klokánku zvykla a byla spokojená. Navštěvovala je tam babička (otcova matka). Matka si chtěla vzít děti zpět k sobě, ale ani sociální, ani finanční podmínky to neumožňovaly. Po roce pobytu v Klokánku byla Kamile nabídnuta možnost studovat na Open Gate, po řádném projití přijímacím řízením byla přijata.

Kamila po přijetí na OG byla z celé školy, areálu a systému vzdělání nadšená. Vše bylo pravý opak toho, na co byla do té doby zvyklá. Ubytování, učitelé, vychovatelé a ostatní studenti byli skvělí. Krátce po jejím pobytu na OG přišla za Kamilou na pokoj návštěva. Mladá paní, která navrhovala školní uniformy. Přišla náhodou na její pokoj zeptat se, jak se Kamile na OG líbí. Po příjemném rozhovoru se mladá paní dověděla, že Kamila i se svými sourozenci bydlí v Klokánku. Všechny tři děti si rodina zmíněné paní vzala do pěstounské péče (viz sociální anamnéza).

Zájmy

Když byla Kamila malá, byla velmi sportovně aktivní, v čemž ji podporoval otec. Platil jí různé zájmové kroužky, někdy platba proběhla s velkým zpožděním, a tak byla Kamila z kroužku vypsána. Nejvíce se věnovala aerobiku, tanečkům a vybíjené. Dosahovala dobrých umístění v rámci České republiky. Ráda hrála na flétnu. V současné době se hodně zajímá o dějiny a historii starověkého Egypta a Izraele. Zajímá se o archeologii. Velmi ráda hraje tenis a věnuje se malbě. Ráda čte, navštěvuje keramickou dílnu. V poslední době se věnuje reikům a buddhismu.

Zdravotní anamnéza

Kamila se smíchem udává, že je hypochondr. Od 7 let měla velké, každodenní bolesti hlavy. Tyto bolesti byly shledány jako psychosomatické, vlivem stresu z hádek mezi rodiči. Měla od lékaře předepsány brýle, ale rodina neměla peníze na jejich zakoupení, začala je nosit až s velkým zpožděním. Bolesti hlavy se zhoršily, když Kamila bydlela v Klokánku. Žádné léky nepomáhaly, v OG se naučila svou bolest nevnímat. Nejlépe jí bylo, pokud zaměřila svou pozornost na jinou činnost, odreagovala se.

Před rokem se u Kamily začaly objevovat bolesti břicha. Bolesti měla ze stresu spojeného s IB maturitou. V současné době se snaží myslet pozitivně a ničeho se neobává. Je spokojená, nemá žádné strachy ani úzkosti.

Sociální anamnéza

Kamila se ve škole za sociálně slabé postavení její rodiny styděla. Často se jí někteří žáci posmívali. Protože neměla často co jíst, dávali jí některé děti jídlo anebo peníze na něj. Ona jim na oplátku psala domácí úkoly nebo radila při testech, protože měla výborné studijní výsledky. Její role se jí moc nezamlouvala, ale jíst potřebovala a nic jiného než své znalosti jim za něj dát nemohla. Když ostatní děti viděli, že jim dokáže pomoci, zastávaly se jí před ostatními. Měla mezi spolužáky i velké kamarády.

Jak již bylo napsáno, Kamila byla spolu se sourozenci vzata do pěstounské péče. Manželé Novákovi (jméno změněno) měli již dlouho zájem o osvojení dětí z dětského domova. Byl to pár manželů, kterým tehdy bylo kolem 50 let. Oba měli děti z předchozích manželství, společné děti jim už věk nedovoloval. Kamila je okouzlena, proto si ji i s dvěma sourozenci vzali do pěstounské péče. Kamila i její sourozenci byli velmi spokojeni. Zůstali v kontaktu s matkou i otcem, s tetami i dětmi z Klokánku. Konečně měli vlastní rodinu, která se jim dostatečně věnovala. Manželé Novákovi jsou velmi bohatí, Kamila si přišla v jejich domech jako v království. Vše bylo úžasné, ale časem to začalo Kamilu vyčerpávat. Přes týden bydlela na kolejích a o víkendech žila s batohem na zádech. Jeden víkend u Nováků, druhý u matky a třetí u táty. Přišla si, že nikde není doma, všechny má ráda, ale každotýdenní cestování ji unavuje. Toto pravidelné její cestování za svou rodinou biologickou i pěstounskou trvá do dnes.

Kamila je velmi milá a přátelská dívka. Má velmi dobré vztahy s dospělými i ostatními studenty na OG. Učitelé ji velmi chválí a rádi s ní spolupracují. Je velmi snaživá, spolehlivá. Na kolejích patří k naprosto bezproblémovým dívkám, je často dávana za vzor mladším studentkám. Ostatními studenty je vyhledávána pro svůj optimistický postoj, stálý úsměv a ochotu vždy komukoliv pomoci.

Už rok má Kamila přítele (bývalý student OG), má ho velmi ráda a je s ním spokojená. Protože se Kamila hodně věnuje přípravě na vyučování a o víkendech jezdí k rodině, často spolu nejsou. Její přítel navíc studuje na vysoké škole. Stýská se jí po něm, jsou v častém spojení alespoň přes skype.

Školní anamnéza

Kamila navštěvovala běžnou základní školu. Prospívala se samými jedničkami. Ráda se věnovala sportům a četbě. Vztahy na základní škole nebyly zprvu růžové, ale situace se časem urovnala. Domácí úkoly psala zcela samostatně, jinou přípravu do školy nedělala.

Po přestupu na osmileté kolejní gymnázium se její studijní návyky změnily. Musela se připravovat každý den ve stejnou hodinu a často i nad rámec stanovené studijní doby. Byla zvyklá na samé jedničky, získané téměř zadarmo, ale na OG nastala změna. Aby měla hezké známky, musela se stát škola její prioritou. Styl vyučování a průběh hodin jí okouzli, ale aby jí učivo dávalo smysl, musela pilně pracovat. Forma řízené přípravy na vyučování na kolejích jí vyhovovala. Vždy měla k dispozici pomoc vychovatele, speciálního pedagoga nebo spolužáků. V prvních třech letech studia využívala i podporu na kolejích od učitelů. Největší problémy měla s matematikou, fyzikou a chemií. Naproti tomu měla nejlepší výsledky ve francouzštině a v dějepisu.

Učitel matematiky proto sepsal s Kamilou tzv. Plán podpůrné péče (viz Příloha), který má podobnou funkci jako IVP. Byl průběžně doplňován a hodnocen. Na zlepšení matematických výsledků pracovali společně tři roky. Na chemii a fyziku dostávala Kamila podporu převážně na kolejích od SENCa, nebo využívala pomoc učitelů docházejících, v odpoledních hodinách na koleje.

Podpora v chemii a ve fyzice spočívala v individuálním přístupu, procvičování a opakování učiva. Kamila si často učila pomocí mnemotechnických pomůcek. Pro pochopení učiva vypracovávala praktické úkoly a věnovala se laboratorním pracím. Hodně pracovala s knihami (tabulky, přehledy, encyklopedie apod.). Učitelé tolerovali její pomalejší tempo a ponechávali jí dostatek času na porozumění textu, pomáhali jí s porozuměním učební látky.

V matematice byl kladen důraz na to, zda Kamila pochopila zadání slovní úlohy. Byl jí prodloužen čas k osvojování si číselných řad sestupných a vzestupných. Matematické práce zprvu vypracovávala na základě vizuálních podnětů. Písemné práce dostávala předtištěné a byla hodnocena především jejich obsahová stránka. První dva roky studia na OG psala v matematice do čtverečkovaného sešitu.

Speciálně pedagogická podpora

Speciální pedagog se snažil motivovat Kamilu pro další práci. Vždy byla vděčná za pochvalu. Nejraději se učila formou her.

Konkrétní příklady podpůrných cvičení:

- Kouzla s čísly – např. Hádání čísla – myslíte si číslo větší než 2. Znásobte je sebou samým. Výsledek znásobte 2. K součinu připočtete 8 a od vniklého součtu odečtete osminásobek myšleného čísla. Výsledek dělte 2. Z podílu

vypočtete druhou odmocninu a k ní přičtete číslo 2. Vyjde myšlené číslo. Vysvětlete.

- Geometrické hříčky – např. Archeologický nález – V Řecku byly nalezeny základy starého chrámu, které měly tvar čtverce. Z těchto základů se zachovaly jen čtyři sloupy, které stály na obvodu základů a žádné dva sloupy neležely v jedné straně. Jak byste sestrojili čtverec, který tvořil základy, jestliže znáte polohu čtyř sloupů?
- Logické hříčky – např. Dva rybáři – Dva rybáři přišli k řece a potřebovali se přepravit na druhou stranu. U břehu byla upoutána loďka, která uveze jen jednoho rybáře. Jak se rybáři dostanou na druhý břeh a loďka bude opět připoutána na stejném břehu?
  - Např. Velká rodina – Na oslavě otcových padesátin se sešlo několik členů rodiny. Otec, matka, syn, dcera, bratr, sestra, bratranec, sestřenice, synovec, neteř, strýc a teta. Jaký byl nejmenší počet příbuzných, když víme, že se v této rodině neuzavřel žádný příbuzenský sňatek?
- Hříčky se zápalkami – např. Zápalka je 5 cm dlouhá, jak ze 14 zápalek složíte metr?
  - Např. Z osmi zápalek bez lámání vytvořte obrazec, který se skládá z jednoho osmiúhelníku, dvou čtverců a osmi trojúhelníků.
- Hříčky s mincemi – např. Položte na stůl deset mincí tak, aby ležely v pěti řadách po čtyřech kusech.
  - Např. Položte na stůl sedm mincí tak, aby v šesti řadách nebylo ani víc ani méně mincí než tři.

(LOUKOTA, J. Veselá matematika, 1998)

Trénink paměti

– např. Kimova hra (různé varianty). Využití předtištěných obrázků nebo skupiny menších, běžných předmětů (kniha, tužka, pero, hrneček, slovník, lžice, brýle, prsten apod.). Stanoví se přesný čas (cca 3 min), kdy si dítě prohlíží předměty, pak jsou mu zakryty a on je má vyjmenovat nebo napsat. Těžší varianta - některé předměty jsou vyměněny za jiné a žák má za úkol popsat, které jsou nyní navíc a které chybí.

- např. Efektivní učení - např. Myšlenkové mapy – doprostřed papíru se napíše jedno slovo

a žák píše k základnímu výrazu slova související atd. (slova jsou propojena od základního slova k dalším výrazům čarou, vznikne tzv. pavouk).

- např. Brainstorming – na papír se napíše nové slovo a žák píše vše, co ho v souvislosti s tímto slovem napadlo, následuje reflexe.

- např. metoda volného psaní – studentovi je zadané slovo a žák vkuse (cca 5 minut) píše, co ho napadá, pokud má myšlenky nesouvisející se tématem, píše i ty, ale snaží se k danému tématu vrátit.

Dále často speciální pedagog využíval praktických úloh, v matematice pracovala Kamila s modely geometrických těles, využívala CD nahrávky a různých počítačových programů. Důležitá je zejména motivace a podpora studenta, nutné je pozornost studenta častěji prokládat uvolněním a relaxačními technikami. Žák je podporován, aby se učil nahlas, psal si své poznámky a k nim vymýšlel příběhy, které mu pomohou se zapamatováním si. Studentovi je pomáháno s výběrem vhodné metody (např. krátké a lehčí věci se učit v celku, delší látku si rozdělit a učit po částech, pak spojovat).

5.2.1 Závěr Kamiliny kasuistiky

Kamila v současnosti studuje také v septimě. Pochází ze sociálně znevýhodněného prostředí. Rodinná situace nebyla pro její výchovu příznivá, a tak soud rozhodl o jejím umístění do Klokánku. Později si ji vzala cizí rodina do pěstounské péče.

Kamila na základní škole prospívala se samými jedničkami, ale přestup na OG byl velmi náročný a Kamila začala mít na nižším stupni gymnázia drobné problémy. V prvních třech letech studia jí individuálně pomáhali vychovatelé na kolejích a učitelé. Největší problémy měla s matematikou, fyzikou a chemií. Vynikala ve francouzštině a v dějepisu.

Učitel matematiky spolu se speciálním pedagogem sepsali pro Kamilu tzv. Plán podpurné péče (viz Příloha), který má podobnou funkci jako IVP. Podle něho Kamila pracovala. Byl průběžně doplňován a hodnocen. Na zlepšení matematických výsledků potřebovala tři roky. Na chemii a fyziku dostávala Kamila podporu převážně na kolejích od SENCa, nebo využívala pomoc učitelů docházející v odpoledních hodinách na koleje. Právě podpora speciálního pedagoga na kolejích Kamile pomohla zlepšit výsledky a v současné době Kamila prospívá s vyznamenáním. Přemýšlí o studiu archeologie, či ekonomie, kde matematiku bude bezpochyby potřebovat.

Práce speciálního pedagoga na kolejích byla pro Kamilu nepostradatelná. Jak sama uvádí, někdy by raději běhala po hřišti, ale dnes dokáže ocenit službu, kterou jí poskytl. Kamila měla sklony k mechanickému učení věcí nazpaměť, nesnažila se je pochopit a hrnula je před sebou. Tudiž by za krátkou dobu studium na OG nezvládala s výborným prospěchem a maturita IB by byla nedosažitelná.

Závěr

V této bakalářské práci jsem popsala nejen studium a život na kolejním gymnázium Open Gate, jež je první školou takového typu v České republice, ale především práci speciálního pedagoga na této škole. Mým cílem bylo na základě dvou kasuistik konkrétních studentů potvrdit především dle jejich školních úspěchů, případně dle neúspěchů zpochybnit nutnost pravidelné speciální pedagogické péče studentů se speciálními vzdělávacími potřebami jak ve škole, tak na kolejích.

Historie prvního kolejního gymnázia – Open Gate boarding school - je velmi krátká, v České republice neexistuje tradice těchto škol a ani pedagogové, ani studenti nemají příliš zkušeností se studiem na boarding school, která kopíruje systém a způsob vzdělávání v zahraničí, přesto lze podle dosavadních studijních výsledků současných žáků i podle umístění absolventů na českých i zahraničních univerzitách tvrdit, že vzdělání na internátním gymnázium je pro žáky velmi prospěšné.

Mnoho studentů Open Gate potřebuje speciálně pedagogickou podporu, a to z mnoha důvodů, mezi nimiž jsou specifické poruchy učení, specifické poruchy chování, poruchy pozornosti, kombinace poruch, ale také mimořádné nadání. Navíc 90 % studentů pochází ze sociálně slabého prostředí, které by jim zřejmě nikdy neposkytlo možnost získat kvalitní vzdělání na kvalitní soukromé škole. Patnáct dětí má pedagogicko-psychologickou poradnou stanoveno IVP, na základě kterého se žáky pracují učitelé. Pedagogové dodržují individuální přístup ke každému studentovi, ať už má, nebo nemá speciální vzdělávací potřeby. Navíc je ve všech předmětech u studentů podporováno kritické myšlení, odpovědnost za vlastní úsudek i jednání, tolerance k druhým i k názorům druhých atd.

Na základě analýzy vnitřních dokumentů Open Gate a rozhovorů se dvěma vybranými studenty, kteří mají SVP, dále rozhovorů s jejich spolužáky, učiteli, speciálními pedagogy a vychovateli byly vytvořeny dvě kasuistiky, které se staly stěžejními součástmi této bakalářské práce. Na základě těchto kasuistik vyplynuly závěry, že speciální pedagog je nezbytnou součástí kolejního gymnázia a že oběma dotazovaným studentům pomohl k zvládnutí náročného studia a k vyrovnání se se speciálně vzdělávacími potřebami.

Prvním studentem, jehož kasuistickou analýzu jsem pro potřeby této bakalářské práce provedla, byl Jirka (jméno kvůli ochraně osobních dat změněno). Sám přiznává, že bez pravidelné spolupráce se speciálním pedagogem a bez IVP by náročné studium

v programu IB nikdy nezvládl, a tudíž by nemohl jít studovat na univerzitu svůj vysněný obor. Jeho studijní výsledky, jež jsou výborné, tuto skutečnost potvrzují.

Druhým studentem, respektive studentkou byla Kamila (jméno změněno). Právě podpora speciálního pedagoga na kolejích Kamile pomohla zlepšit její studijní výsledky, nejen v matematice, s níž Kamila měla největší problémy. V současné době Kamila prospívá s vyznamenáním. Přemýšlí o studiu archeologie, či ekonomie, kde matematiku bude bezpochyby potřebovat.

V úvodu bylo zmíněno, že by tato bakalářská práce mohla přispět k získání jasného stanoviska k nezbytnosti speciálně pedagogické péče na kolejním typu škol. Na základě výše popsaných kasuistik můžu shrnout, že práce speciálního pedagoga je nezbytná nejen ve škole, ale i na kolejích, čímž byl splněn cíl předkládané bakalářské práce. Bez pravidelné pomoci by studenti nemuseli své studium zvládat, nebo by měli špatné výsledky. Bez individuálního přístupu pedagogů by nároky náročného studia v IB programu nezvládli, mohla se spolehnout na jejich pomoc. Z toho by vyplynulo, že by nebyli spokojeni se svými studijními výsledky, se svým životem vůbec. Navíc by se možná stresovali a nechtěli by kvůli neúspěchům dále studovat. Tato bakalářská práce by mohla sloužit jako doporučení pro teorii a praxi speciálně pedagogické podpory na kolejní škole.

Na závěr podotýkám, že název osmiletého gymnázia se během psaní této bakalářské práce změnil z Open Gate boarding school na Open Gate – gymnázium a základní škola, jelikož od září 2011 bude otevřena také základní škola.

Seznam zkratek

ADD Attention Deficit Disorder

ADHD Attention Deficit Hyperactivity Disorder

IB International Baccalauriate

IQ inteligenční kvocient

IVP individuálně vzdělávací plán

LMD Lehká mozková dysfunkce

MŠMT Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

OG Open Gate

PPP pedagogicko-psychologická poradna

SEN special education needs

SENCO special education needs co-ordinator

SPCH specifické poruchy chování

SPU specifické poruchy učení

SVP speciálně vzdělávací potřeby

Seznam klíčových slov

Boarding school, individuálně vzdělávací plán, mimořádné nadání, Open Gate, sociální znevýhodnění, speciální pedagog, speciálně vzdělávací potřeby, speciálně pedagogická podpora, specifické poruchy učení.

Boarding school, individual education plan, exceptional talent, Open Gate, social disadvantage, special education teacher, special educational needs, special educational support, specific learning disabilities.

Seznam použité literatury

Monografická literatura

1. BARTOŇOVÁ, Miroslava; VÍTKOVÁ, Marie. *Strategie ve vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami*. Brno: Paida, 2007. ISBN 978-80-7315-158-4.
2. BAZALOVÁ, Barbora. *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v zemích Evropské unie a v dalších vybraných zemích*. Brno: MU 2006. ISBN 80-210-3971-X.
3. ČÁP, David; KOUTNÁ, Petra.; KREJČÍŘOVÁ, I. *Výchovné poradenství*. Praha: Walters kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357-498-5.
4. HÁJKOVÁ, Vanda; STRNADOVÁ, Iva. *Inkluzivní vzdělávání*. Praha: GRADA, 2010. ISBN 978-80-247-3070-7.
5. HILLMAN, Tim. *Second Home: Life in a Boarding school*. Gilsum: Avocus Publishing. Inp, 1996. ISBN 0-9627671-0-1.
6. KAPRÁLEK, Karel; BELECKÝ, Zdeněk. *Jak napsat a používat individuální vzdělávací program*. Praha: Portal, 2004. ISBN 80-7178-887-2.
7. LAIROVÁ, Sylvie. *Trénink paměti: Principy, metody a cvičení pro využití a rozvoj paměti*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999. ISBN 978-80-7367-1.
8. LOUKOTA, Jiří. *Veselá matematika*. Olomouc: VOTOBIA, 1998. ISBN 80-7198-318-7.
9. MATĚJČEK, Zdeněk. *Dyslexie. Specifické poruchy čtení*. Jinončany: H&H, 1993. ISBN 80-85787-27-X.
10. MERTIN, Václav. *Individuálně vzdělávací program*. Praha: Portal, 1995. ISBN 80-7178-033-4.
11. Mezinárodní akademie vzdělávání UNESCO. *Efektivní učení ve škole*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-556-3.
12. PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3. Rozšířené vydání, Brno: Paida, 2010. ISBN 978-80-7315-198-0.
13. PTÁČEK, Radek. *Poruchy chování v dětském věku*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-81-4.
14. RENOTIÉROVÁ, Marie.; LUDÍKOVÁ, Libuše. a kol. *Speciální pedagogika*. 4. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. ISBN 80-244-1475-9.

15. SMĚKAL, Vladimír. *Podpora optimálního rozvoje osobnosti dětí z prostředí minorit*. Vyd. 1. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-85947-82-X.
16. SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada, 2007. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-929-4.
17. SRBOVÁ, Kateřina. *Jak se efektivně učit*. Praha: Projekt Odyssea, 2007. ISBN 978-80-87145-23-4.
18. TRAIN, Alan. *Specifické poruchy chování u dětí*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-131-2.
19. TRAIN, Alan. *Nejčastější poruchy chování dětí*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-503-2.
20. VÁGNEROVÁ, Marie.; HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana.; ŠTECH, Stanislav. *Psychologie handicapu*. 2. vyd. . Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-929-4
21. VÍTKOVÁ, Marie. *Otázky speciálněpedagogického poradenství. Základy, teorie, praxe*. Brno: MSD, 2004. 2. vydání., ISBN 80-86633-23-3.
22. VÍTEK, Jiří. *Medicínská propedeutika pro speciální pedagogy*. Brno: Paida, 2007. ISBN 978-80-7315-154-6.
23. WENDER, Paul. *ADHD: Attention-Deficit Hyperactivity Disorder in Children, Adolescents, and Adults*. Oxford: Oxford University Press, 2002. ISBN 978-0-19-511349-5.
24. ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení*. Praha: Portal, 2009. ISBN 978-80-7367-514-1.

Zákony a vyhlášky

1. Školský zákon 561/2004
2. Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
3. Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných
4. Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících

Elektronické zdroje

1. Boarding School [online]. 2011[cit. 2011-01-25]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Boarding_school>.
2. Dětská mozková obrna [online]. 2011 [2011-02-26]. Dostupné na WWW: <<http://nemoci.vitalion.cz/detska-mozkova-obrna>>.
3. Nadace Educa dostupné na WWW: <<http://www.educa-nadace.cz>>.
4. Open Gate dostupné na WWW: <<http://www.opengate.cz>>.
5. PORTEŠOVÁ, Šárka. Jak definovat talent a nadání, (*In talent a nadání*) [online]. 2011 [cit. 2011-02-23]. Dostupné na WWW: <http://www.nadanedeti.cz/index.php?stranka_id=8>.
6. *Rámcově vzdělávací program pro gymnázia* [online]. Plzeň: Bílý slon, 2007 [cit. 2010-10-23]. Dostupné na WWW: <<http://www.rvp.cz>>.

Seznam příloh

1. Příloha: Individuální vzdělávací plán Jirky
2. Příloha: Plán podpůrné péče Kamily

INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN OPEN GATE – Boarding school, osmileté gymnázium v Babicích, s.r.o	
Jméno studenta:	Jirka
Datum narození:	XXX
Třída:	sexta
Poslední vyšetření dne:	31. 8. 2008
Pedagogická diagnóza:	DMO - kvarduparetická forma

Obsahové a časové rozvržení učiva:

- Jirka je na základě odborných posudků a po dohodě s rodiči vyučován podle individuálně vzdělávacího plánu v sextě na víceletém gymnáziu.
- Výuka probíhá podle platných vzdělávacích dokumentů bez časové nebo obsahové redukce učiva.
- Specifika spočívají v přístupu ke studentovi, v tolerantnosti při hodnocení a klasifikaci.

Specifické metody práce ve všech vyučovaných předmětech

- *Poskytovat delší časové úseky při časově limitované práci, vzhledem k oslabení v jemné i hrubé motorice.*
- *Při rýsování, výtvarném projevu- nehodnotit, využívat dopomoc*
- *Využívání tabulek, přehledů a pravidel*
- *Využívání PC s korektorem pravopisu*
- *Preferovat ústní zkoušení, ne testy*
- *Sledovat projevy únavy, selhávání*
- *Při psaní dbát na správné, bezpečné a stabilní sezení- správně vysoká židle, lavice, tak aby se opíral celými chodidly o podlahu či podpěru, pravý úhel v kotnících, kolenou a kyčlích.*
- *Zabránit spastickému sjíždění dopředu či do stran- nesprávné sezení odvádí žákovu mentální energii a vede k výrazné chybovosti v písemném projevu.*

Cíle pro český, anglický a německý jazyk:

- *Zvládnout mluvený a psaný projev na úrovni potřebné pro běžnou komunikaci*
- *Posunout se na stejnou úroveň jako jeho odpovídající skupina*

Hodnocení a klasifikace:

- tolerantní klasifikace souvislého písemného projevu
- důraz bude kladen na obsahovou stránku písemného projevu
- míra osvojení mluvních dovedností bude kontrolována a hodnocena s nejvyšší možnou mírou povzbuzení ze strany učitele

Konkrétní rozsah a organizace speciální péče :

- **rozsah péče** – 1x 60 min týdně reedukačně kompenzační péče,
- 1x 45 min. rehabilitační plavání., plavání v rámci TV, ze které není osvobozen.
- **obsah péče** - reedukačně- kompenzační péče zaměřena na rozvoj jemné, hrubé motoriky, grafomotorika, koordinace ruka, oko, orientace v prostoru, samoobslužné aktivity.
- **způsob poskytování péče** - dle potřeby speciální pedagog

Podíl studenta na řešení problému:

- student bude plnit všechny školní povinnosti pravidelně a svědomitě
- pravidelně bude navštěvovat reedukační lekce a doučování.

Dohoda o spolupráci s rodiči:

- rodiče budou dohlížet na studentovu přípravu do školy o těch víkendech, které student tráví doma
- budou využívat třídních schůzek a dalších příležitostí (telefon, email) v případě jakýchkoliv nejasností a problémů týkajících se školní práce

Informace dalším učitelům:

Projevy se promítají do všech vyučovacích předmětů a je nutno k nim přihlížet:

Doporučené obecné metody a přístupy / Suggestions for various methods and approaches:

- Prodloužený výklad / allow more time for presentation of subject matter
- Ústní procvičování
- Preferovat ústní zkoušení
- Be aware that these students will perform better in oral assessments than written
- Prodloužení času na kontrolu a dokončení práce / allow more time for finishing and checking work
- Kontrola pochopení zadání úkolu, instrukce / check student's understanding of the assignment and instructions
- Respektovat individuální tempo
- Be aware of student's individual work rate/ style
- Multisenzoriální přístup/multisensorial approach
- Kopírování zápisů /inscription copy

Doporučení pro výuku cizích jazyků/ language:

- Preferovat ústní zkoušení
- Be aware that these students will perform better in oral assessments than written
- Upřednostňovat praktické používání jazyka – slovní spojení, běžné fráze
- Do hodnocení zahrnout i jiné znalosti než ryze jazykové – realie/ to evaluation include other knowledges too – not only language knowledges, but life and institutions too

Doporučení pro výuku ostatních předmětů:

- Alternativní formy zápisu (stručná tištěná verze, kratší zápis, kopie od spolužáků)
- Využití názoru – náčrty, časové osy, grafy ,schémata, přehledy, obrázky apod.
- Individuální ověřování znalostí
- Hodnotit i dílčí kroky postupů – ne pouze výsledek, ocenit i část dobře provedeného úkolu

Zohlednit:

- Individuální tempo – pomalé
- Výkyvy a kolísání ve výkonnosti

Seznam kompenzačních a učebních pomůcek:

- Počítačové programy výukové, reedukační
- Tabulky, přehledy, pravidla
- Slovníky

- Pracovní listy
- Diktafon a jiné auditivní pomůcky
- Audiokazety, videokazety

Potřeba navýšení finančních prostředků nad rámec normativu:

Ano, prostředky budou použity k nákupu výše uvedených pomůcek.

Konzultant PPP: PhDr. XXX

Kontrola plnění IVP dne: 2x ročně

Podpisy dne:

XXX, ředitel školy: .....

XXX, třídní učitel, učitel matematiky: .....

XXX, výchovný poradce, Head of Pastoral Care: .....

XXX, speciální pedagog, SENCO: .....

Rodiče studenta: .....

Student: .....

PLÁN PODPŮRNÉ PÉČE

Jméno žáka: **Kamila**

Datum narození:

Třída: **prima**

Poslední vyšetření v PPP nebo SPC dne: **5. 4. 2006**

Pedagogická diagnóza: **sociálně znevýhodněný student, špatné studijní návyky**

Vyučovací předmět: MATEMATIKA

Základní učivo do konce roku:

- Celá a racionální čísla
- Dělitelnost, prvočísla, složená čísla
- Souměrnosti v rovině
- Trojúhelníky a jiné rovinné útvary
- Číselné soustavy

Pomůcky a vybavení:

K daným tématům dostali studenti doporučenou literaturu (knihovna). Každou hodinu dostávají drobné úkoly, často s možností volit si obtížnost. A samozřejmě osobní konzultace.

Způsob hodnocení a klasifikace:

Po každém tématu test + hodnocení celkové práce v hodinách a plnění úkolů (toto pololetí se dělíme s Oliverem). S ohledem na její potíže při osvojování matematických schopností potřebuje Kamila delší čas k vypracování zadání a splnění úkolů (jako u dyskalkulie).

Konkrétní rozsah a organizace péče: Kamila bude pracovat každý den v rámci study skills.

Lekce budou zaměřeny na trénink paměti, jak se naučit učit, kritické myšlení, řešit praktické úkoly, volba vhodné metody. Kamila bude využívat podpory obou speciálních pedagogů, vychovatele, popř. učitele matematiky, přítomného na kolejích. Podle uvážení pedagogů lze Kamilu příležitostně zařadit do matematické skupiny vedené staršími studenty, kde se bude věnovat mat. hram, říčkám, rébusům, hlavolamům apod.

Podíl žáka na řešení problému: Kamila se bude pravidelně připravovat na vyučování v čase od 18.30 do 20.00 hodin v rámci prep timu, ke svému vzdělávání bude přistupovat aktivně. Nejasnosti bude řešit s vyučujícím daného předmětu ihned. Všechny materiály vztahující se k učivu si bude zakládat a využívat k opakování.

Informace dalším učitelům: všichni vyučující primy + příslušní vychovatelé

Pro lepší představu učitelům předkládám info o dyskalkulii - problémy obecně v:

- Pochopení vztahu mezi čísly a konkrétním množstvím.
- Pochopení smyslu slovní úlohy, zadání, formulací odpovědi.
- Prostorové a plošné vztahy v geometrii.
- Analogie, časové souvislosti.
- Číselné řady vzestupné, sestupné.
- Pamětné počítání včetně násobilky, dělení.
- Matematické vzorce, jejich vštípení, výbavnost, použití.

Kamili obtíže se mohou promítat i do dalších předmětů a ovlivnit její výkon:

Problémy ve čtení – špatná technika čtení + nepochopení obsahu v důsledku špatné techniky.

Obtíže v zapamatování si slov.

Jiná akustická a grafická podoba slov při stejném obsahovém významu.

Nesprávný zápis informací do sešitu a jejich následné špatné naučení.

Problémy s osvojením si definic, vzorců.

Aplikace naučených definic a vzorců.

Symbolika písmen a číslic.

Kontrola dne: XXX

Podpisy dne: XXX

XXX, ředitelka školy:.....

XXX, třídní učitel:.....

XXX, učitel matematiky:.....

XXX, speciální pedagog:.....

Rodiče (zákonní zástupci)studenta.....

Student:.....